

Prosjektbeskrivelse bilaga 2

ecoINSIDE

Eco INner Scandinavia

Innovation & DEvelopment

Ett samarbeite mellom Akershus, Hedmark, Värmland och Dalarna

Innehållsförteckning

1. Innledning	5
1.1. Kort projektbeskrivelse	5
1.2 Summary in English	5
1.3 Grenseoverskridende merverdi.....	5
2. Projektbeskrivning	9
2.1 Bakgrunn og syfte.....	9
2.2 Valg av tre innsatsområder	10
2.3 Övergripande projektmål	11
2.4 Förväntat resultat och effekter.....	11
2.5 Målhierarki ecoINSIDE.....	13
2.6 Målindikatorer.....	14
2.7 Aktiviteter og resultatmål	14
2.7.1 Solenergi og energisystem	14
2.7.2 Hantering av restressurser.....	15
2.7.3 Bærekraftig bygg	16
2.8 Målgruppe	17
2.9 Felleskostnader og administration	17
2.10 Prosjektorganisering.....	18
2.10.1 Prosjektägare.....	18
2.10.2 Hovedaktører och prosjektleder	18
2.10.3 Medsökande aktörer	19
2.10.4 Styrgruppe	20
2.10.5 Samarbeidspartnere.....	20
2.10.6 Forankring	21
2.11 Arbetsprocess	21
2.11.1 Living Lab	21
2.11.2 Tjensteinnovation.....	22
2.11.3 Forskning och Utveckling.....	22
2.11.4 Koppling till andra projekt.....	23

2.11.5 Start og slutdatum	23
3 Drivkrafter og värdegrund	24
3.1 Miljø.....	24
3.2 Jämställdhet och kulturell mångfald	24
4. Genomförande.....	26
4.1 WP1 Solenergi og energisystem	26
4.1.1 Effektmålet til fokusområde Solenergi og energisystem	26
4.1.2 Arbeidspakke 1: Utveckla morgondagens produkter och tjänster inom solenergi, energisystem och energilagring via Living Lab.	27
4.1.3 Arbeidspakke 2: Kompetensutveckling inom solenergi	28
4.1.4 Arbeidspakke 3: Solenergi og energisystem i landbruket	30
4.2 WP 2 Hantering av restressurser	31
4.2.1 Arbeidspakke 1: Etablere samarbeide for informasjon (tjänsteinnovation)	31
4.2.2 Arbeidspakke 2: Verktøy for Hållbar slam- og matavfallshandtering (CASE: SITE-regionen). 33	
4.2.3 Arbeidspakke 3: Näringsutveckling för biprodukter.....	34
4.2.4 Förväntat resultat og effekter av insatsområdet Hantering av restressurser	35
4.3 WP3 Bærkraftig bygg	36
4.3.1 Arbeidspakke 1: Gränsöverskridande innovationsplattform	36
4.3.2 Arbeidspakke 2: Upphandling för mer bygg i trä	37
4.3.3 Arbeidspakke 3: Offentlige bygg som pådriver	38
4.4 WP 4 Overordnede aktiviteter	39
4.4.1 Kommunikation	39
4.4.2 Rapportering, projektadministration og øvrige nettverksaktiviteter	41
4.5 Tids- og aktivitetsplan.....	43
4.6 Uppföljning/utvärdering.....	44
5. Effekter av projektet og fortsatt verksamhet	45
5.1 Resultater	45
5.2 Förväntad verksamhet efter projektperioden	45
5.2.1 Solenergi og energisystem	45

5.2.2 Hantering av restresurser.....	45
5.2.3 Hållbart byggande	46
<i>5.3 Effekter</i>	<i>46</i>
5.3.1 Solenergi och energisystem	47
5.3.2 Hantering av restresurser.....	47
5.3.3 Hållbart byggande	47
6. Ekonomi/budget	49

1. Innledning

1.1. Kort prosjektbeskrivelse

ecoINSIDE er et prosjekt som handler om klimadrevet tillvekst. Gjennom å øke FoU-satsingen gjennom samarbeid over grensen, vil prosjektet oppnå økt verdiskapning og løse miljø- og klimautfordringer. Dette skal gjøres ved å utnytte ulike kompetanse og styrker og etablere samarbeid mellom nærings-, forsknings- og innovasjonsmiljøer over grensen. Innen bygg, avfall og solenergi finnes grunnlag for partnerskap og potensial for å oppnå grenseregional merverdi. Prosjektet er et samarbeid mellom fylkene Akershus, Hedmark, Dalarna og Värmland.

1.2 Summary in English

ecoINSIDE is a project about climate-driven growth. Through commitment to green economic development through cross-border cooperation, the project will achieve added value and solve environmental and climate challenges. This will be done by utilizing different skills and strengths, and establish cooperation between business, research and innovation environments across the border. Within building technology, waste and solar technology there are a basis for partnerships and potential for achieving crossborder added value.

1.3 Grenseoverskridende merverdi

Prosjektet søkes innenfor tematisk mål nummer en; ”å styrke forskning teknisk utvikling og innovasjon” og under innsatsområde ”innovative miljøer og investeringsprioritering 1. 1”.

Programmets overgripende mål er å jobbe grenseoverskridende skapes de beste forutsetninger for økonomisk vekst og en sterk region med et attraktivt livsmiljø. Ved å utnytte grenseregionens samlede ressurser og bygge ned hindre, vil man kunne kople sammen miljøer over grensen og oppnå dette.

Prosjektet vil jobbe mot å ivareta dette gjennom å legge til rette for mer forskning, teknisk utvikling og innovasjon. Dette er viktig for å skape vekst i regionen Indre Skandinavia som har forskjeller i innovasjonsevne og innovasjonsmiljøer. Det er gode muligheter for å klare dette ved å bygge nettverk på tvers av grensen innen områdene solenergi, bærekraftige bygg og innen avfallssektoren. Her kan forskning og utvikling bidra til at smart spesialisering sørger for bedre løsninger, nye produkter og tjenester og en bærekraftig vekst. Grenseregional merverdi oppnås blant annet fordi Norge og Sverige har ulike praksis, kompetanse og utfordringer.

Prosjektet videreutvikler det nettverket som er skapt gjennom interreg prosjektene KNIS, FEM1 FEM2 og FEM2020 (omtales videre som FEM eller FEM prosjektene). Vi bidrar samtidig til å videreføre relasjoner som er bygd opp gjennom partnerskap som for eksempel GREEN og VARMEEKOM. Det er på basis av disse nettverkernes erfaringer og våre analyser at vi velger arbeidsområdene Solenergi och energisystem, hantering av restressurser og bærekraftige bygg, og satsingen på investeringsområde 1.1. Vi mener at vi har de beste forutsetningene for å oppnå grenseoverskridende merverdi innenfor disse rammene.

Prosjektet ser det største potensiale for grenseoverskridende merverdi ved å redusere grensehindre ("redusere grensens barriereeffekt") og sammen oppnå kritisk masse for utvikling ("utvikle grenseregionens territorielle kapital"). Videre vil vi forklare hvordan.

Institusjonelt samarbeid. Gjennom "FEM-prosjektene" ser vi gryende samarbeid over grensen. ecoINSIDE vil videreutvikle og formalisere samarbeidet, slik at det blir til et varig, formalisert institusjonelt samarbeid over grensen.

Kunnskap, økonomi og teknologi. Gjennom å utnytte ulik kunnskap på begge sider av grensen kan man bidra til økt nyetablering og økt syssel setting. Fra FEM prosjektene, for eksempel Glava Energy Center, kjenner vi betydningen av å lage gode møteplasser som gir kort vei fra ide til prototype til innovasjon/markedsintroduksjon. Med ecoINSIDE ønsker vi å spre og videreutvikle den metodikken vi har kalt «Living Lab» i Indre Skandinavia. I praksis vil det si at teori, praksis og marked møtes for å utvikle en ide til en innovasjon. Med dette vil prosjektet støtte en kultur for entreprenørskap.

Institusjonsbygging: Institusjoner og kompetanse på hver side av grensen er ofte komplementære. Prosjektet vil koble disse sammen og understøtte langsiktige relasjoner mellom FoU- og kompetanseinstitusjoner. Videre innebærer det også å effektivisere ressursbruken.

Bærekraftig utvikling: hele prosjektet er fundert på en ambisjon om bærekraftig utvikling. I dette legger vi alle tre aspekter ved bærekraft. Henholdsvis miljø-, økonomi- og sosial bærekraft.

Oppsummert har prosjektet en ambisjon om å ta tak i de hindre som står i veien for å ha et grenseoverskridende innovasjonssystem, gjennom å bygge permanente samarbeidsrelasjoner og fjerne grensehindre slik at dette oppnås.

Grenseoverskridende merverdi og prosjektets relevans figur 1:

mål	Betydning for	Grenseoverskridende fokus	Nåsituasjon	Hva kan prosjektet gjøre	Ønsket situasjon/effekter på sikt
Redusere grensens barriereeffekt (fjerne grensehindre)	institusjonelt samarbeid over grensen	Grenseoverskridende nettverk	I dag er det på solenergi et gryende samarbeid over grensen. Det er aktivitet særlig fra norske aktører som reiser til Glava Energy Center. Dette samarbeidet kan bli tettere og mer permanent. Når det gjelder avfall og bygg er potensialet enda større.	Bygge en klynge som inkluderer blant annet fou miljøer som IFE, KaU, HiD, GEC, HiG, Østlandsforskning m.fl, og ulike bedriftsnettverk som solklyngen, OREEC, nettverk for holdbart byggande, Arena Tre m. fl.	Indre skandinavia er en ledende global klynge innen klimadrevet utvikling.
	Kunnskap økonomi teknologi	Fou og innovasjon	Det er noe samarbeid på forskning mellom universitet og høyskoler rent generelt. Det er lite samarbeid over grensen når det gjelder innovasjon. institusjoner som tilvåkstverket og innovasjon Norge støtter i liten grad grenseoverskridende samarbeid. Vi har gjennom FEM prosjektene etablert samarbeidsarenaer i energiparkene i alle regioner , og disse har vist seg å være velfungerende arenaer for innovasjon.	Energiparkene har vist seg å være effektive arenaer for innovasjon. Prosjektet vil jobbe gjennom <i>Living lab metodikken</i> ; med kort vei fra en ide til en prototype og videre til innovasjon og markedsintroduksjon. I Living Lab konseptet møtes akademisk kunnskap realkompetanse og representanter for markedet hverandre for raskest å finne de beste løsningene. Vår jobb er å skape slike møteplasser og støtte de prosessene som foregår der sammen med virkemiddel apparatet.	Et velfungerende grenseoverskridende innovasjonssystem.
		Kunnskapsinfrastruktur			
		Entreprenørskap			

Grenseoverskridende merverdi og prosjektets relevans figur 2:

mål	betydning for el hvordan	Grenseoverskridende fokus	Nåsituasjon	Hva kan prosjektet gjøre/aktivitetsindikatorer/resultatmål	Ønsket situasjon/effekter på sikt
Utvikle grenseregionens territorielle kapital (bygge kritisk masse)	Bærekraftig utvikling	Fornybar energi Energieffektivitet Redusere negative miljøkonsekvenser	Norge og Sverige har begge enegi og klimamål på både på nasjonalt regionalt og lokalt nivå. Ambisjonene for begge er i tråd med EU mål, men strategiene for å nå målene er ulike. Dette gir mulighet til å lære av hverandre, uten at en samtidig kan overføre velgfungerende tiltak fra et land til et annet. For eksempel gjør lave energipriser og utbygd vannkraft det krevende å jobbe med andre fornybare energikilder og med energieffektivisering i Norge. Samtidig pusher teknologien utvikling på begge sider av grensen. Forbruker adferden er i endring og markedsforutsetningene utfordres mer enn rammebetingelsene skulle tilsi.	Prosjektet satser på bærekraftige bygg sol og avfall. Gjennom å satse på morgendagens produkter og tjenester vil vi gjøre en forskjell. Deling av kunnskap, et større marked og oppnåelse av kritisk masse er viktig for å bidra til utvikling over grensen. Det finne mye komptanse i f eks svensk industrikultur og norsk teknologi og fou miljøer, for å utvikle dette videre og oppnå bærekraftig utvikling.	Indre Skandinavia er et utstillingsvindu for bærekraftig utvikling.
	Institusjonell bygging	økning av grenseoverskridende aktører Kultur for entreprenørskap og empowerment	I hele indre skandinavia men særlig i de rurale omårdene er fou innsatsen lav. Det er en politisk ambisjon å gjøre noe med det og samtidig løfte det generelle utdanningsnivået. Vekst og utvikling kan ses i sammenheng og er også lav. Regionen preges på den andre siden av stolte næringsmessige tradisjoner og mye realkompetanse. Grønn utvikling er ikke bare en talemåte men endel av regionens væremåte.	Ved å etablere grenseoverskridende fou prosjekter vil prosjektet bidra til å etablere et permanent samarbeid mellom forsknings- og innovasjonsmiljøer og næringsliv på tvers av grensen. Vi vil gjøre det mer naturlig at masterstudenter tar sin grad i nabolandet hos virksomheter der. Utvikling av kultur for entreprenørskap kan gjøres gjnennom innvovasjonskonkurranser, workshops og partnerkapsavtaler. Ved å bruke Living Lab som konspt skal alle aktiviteter ha fokus på triple helix.	Det er opparbeidet flere samarbeidsavtaler mellom institusjoner over grensen, og har etablert felles instusjoner. Det er etablert grenseoverskridende test og demonstrasjonsprosjekter.

2. Projektbeskrivning

2.1 Bakgrunn og syfte

Basert på blant annet ØF-rapporten 07/2013 Grenseindeks og grenseanalyser Interreg Sverige-Norge har konsortiet bak ecoINSIDE gjort egne analyser (rapport levert i FEM2020 prosjektet).

Vi har konkludert med at vi vil arbeide videre med å øke samarbeidet/bedre den territorielle sammenvevingen i Indre Skandinavia gjennom satsing på å styrke FoU- og innovasjonsmiljøer på tvers. Vi mener å ha avdekket forskjeller og ressurser i Indre Skandinavia som gir en mulighet til utvikling gjennom smart, bærekraftig spesialisering. Ved å se på mulighetene som ligger i grenseoverskridende samarbeid kan dette gjøres gjennom tre hoved strategier:

1. By og land/sirkulær utvikling: landsbygdsområdene tilbyr produkter og tjenester som bidrar til å redusere klimaeffekten i sentrale vekstområder.
2. Ressurseeffektivitet: varer og tjenester designes for og produseres med best mulig ressurseeffektivitet
3. Living lab: Mobilisering (Public Private Partnership) for en kunnskapsdrevet, bærekraftig framtid der utviklingen skjer i et bredt samspill mellom aktører og kompetanse.

Særlig synes det å finnes en grenseregional merverdi innenfor disse prioriterte satsingsområdene:

- Solenergi og energisystemer
- Hantering av restressurser
- Bærekraftige bygg

Omställning till förnybar energi, energieffektivisering och miljösatningar är frågor av största relevans. Svenska och norska miljöteknikföretag står sig väl gällande spetsteknik och systemkunnande i konkurrens med aktörer från andra nationer. Vi har dessutom starka varumärken som länder betraktat. Det finns dock många utmaningar, bland annat behövs mer utveckling av nya tekniker och de redan framtagna tekniska lösningarna behöver kommersialiseras i mycket större utsträckning än idag om vi ska kunna följa med i den utveckling som sker i andra länder.

För att möta behoven behöver vi stötta de befintliga företagen samt främja nya initiativ så att de med större kraft och kapacitet kan konkurrera på en internationell marknad. Förutom stöd i tillväxtfasen är det viktigt att hitta samarbetsmodeller för att ta sig ut på en större marknad. Detta görs genom att fortsätta bygga på det starka samarbete som FEM-nätverket skapat. Den grund som skapats genom tidigare projektverksamhet har utformats i samverkan med ett stort antal aktörer i de fyra länen/fylkena. I ett fortsatt projekt ser vi goda möjligheter att väsentligt öka utfallet av insatserna som är riktade mot våra tre insatsområden; Solenergi och Energisystem, Hållbart byggande och Hantering av restressurser.

Partnerskapet har jobbet sammen i mange år. Det som er FEM partnerskapets suksess og rollen kan oppsummeres slik i stikkordsform:

- Skapa arenor for grøn næringslivsutveckling
- Facilitera processer/möten/synergier/rigga projekt - framst i den idédrivande fasen
- "Scout / Spejare" – omvärldsbevakning og det å være en kunskapsaktivist, känner till alla miljöer och nätverk som behövs for att kunna sortera, sålla/selektera, peka i rätt riktning for att ta rätt beslut utifrån påverkansfaktorer for våra kunder. For strategier på EU-nivå, nationell och regional nivå. Det är en unik position slik vi ser det.

Dette er oppgaver som styrker evnen til å koble sammen FoU miljøer på tvers av grensen, og evne å se hva som er potensialet i å ta ut den grenseregionale merverdien. Vi har valgt Living lab¹ som vår arbeidsprosess i ecoINSIDE.

Syfte

I ecoINSIDE skaper vi et felles Living lab for Indre Skandinavia med fokus på energisystemer og – bærekraftige løsninger for framtida. Vi skaper dermed grenseregional merverdi ved å etablere et grenseoverskridende innovasjonssystem som er basert på hvert fylkes konkurransefortrinn og smart spesialisering. Dette understøtter EUS 2020 strategi og målet om et dekarbonisert samfunn.

2.2 Valg av tre innsatsområder

Solenergi och Energisystem - Vi vil at sol skal gi enda mer liv og næring:

- Ved å bruke erfaringene fra FEM prosjektene vil vi korte ned vegen fra ide til marked for solbaserte produkter og tjenester
- Kompetanseheving en forutsetning for mer solbasert næring
- Nye muligheter for landbruket med solenergi og smarte energisystemer

Hantering av restressurser - Vi vil være med på ressursrevolusjonen:

- Indre Skandinavia har mye og vise fram men vi trenger nye forretningsmodeller
- Hållbar slam- og mat-avfallshantering tilpasset våre forutsetninger
- Ny næring basert på restressurser

Hållbart byggende - Vi vil ta byggsektoren inn i lavutslippssamfunnet

- Med en felles innovasjons-plattform skal Indre Skandinavia bli en pådriver for innovasjon innen bærekraftig byggeri
- Smarte kommuner utnytter at tre har et unikt CO2 avtrykk og er et fornybart byggemateriale
- Bidra til at det offentlige blir en enda mer kraftfull pådriver for flere og bedre tjenester

¹ A Living Lab is a real-life test and experimentation environment where users and producers co-create innovations. Living Labs have been characterised by the European Commission as Public-Private-People Partnerships (PPPP) for user-driven open innovation.

2.3 Övergripande projektmål

Det övergripande målet med ecoINSIDE-projektet är att Indre Skandinavia skal bli en ledende klynge innen miljødrivet utvikling innen 2020. Hovedmålet er å styrke grenseregionens konkurranskraft ved å initiere klimadrevet utvikling, redusere barriereeffekter og utvikle grenseregionens territorielle kapital.

Før att ecoINSIDE-projektet på bästa möjliga sätt ska kunna arbeta för att uppnå dessa mål så har vi valt att i projektet satsa på insatsområdet innovativa miljöer och att arbeta än mer fokuserat, målinriktat och resultatorienterat än i de tidigare FEM-projekten. Dessutom har vi ett ännu tydligare engagemang från näringslivet än tidigare.

Ved å jobbe med FoU nettverk på tvers av grenser vil prosjektet bidra til økt institusjonelt samarbeid over grensen og øke kunnskap, økonomi og teknologi ressurser som vil føre til å redusere grensens barriereeffekt for befolkningen. Videre vil prosjektet jobbe med å øke antall aktører som jobber på tvers av grensen. Vi vil jobbe med entreprenørskap og møteplasser på tvers som øker antall aktører i FoU miljøer som jobber på tvers. Et større marked betyr kritisk masse til å lykkes med å få nye produkter og tjenester ut i markedet. Dette vil på lengre sikt virke på den sosioøkonomiske utjevningen og utvikle grenseregionens kapital. Prosjektets satsing på bygg, avfall og solenergi er valgt fordi her finnes det grunnlag for partnerskap og grenseregional merverdi. Dette vil redusere miljøbelastningen og sørge for en bærekraftig retning på veksten i grenseregionen. Dette kaller vi "smart spesialisering på svorsk", ved at vi tar den utfordringer som ligger i en region og bygger opp grønn business på begge sider av grensen gjennom å bruke og spre våre regionale styrker. Dette bidrar på sikt til å bygge et mer bærekraftig samfunn.

2.4 Förväntat resultat och effekter

Vår målsättning er at «Indre Skandinavia er en ledende global klynge innen klimadrevet utvikling» er «hårete», men vi mener like vel at en slik ambisjon er realistisk. Det krever hardt arbeid og at vi lykkes med å bidra til at det på sikt utvikles:

- Et grenseoverskridende innovasjonssystem i verdensklasse.
- Et Indre Skandinavia som tar rollen som et utstillingsvindu for bærekraftig utvikling.
- Et sett av forpliktende samarbeid mellom institusjoner over grensen som gjerne konkretiseres gjennom krysseierskap og flere felles institusjoner.

Vi vil jobbe for at klyngen materialiserer seg gjennom enda flere cross cluster aktiviteter i Indre Skandinavia. Både mellom klynger og nettverk innenfor de samme verdikjedene som Arena Tre/Tretorget, Nätverk for Hållbart byggande og Bygg Dialog Dalarna. Men også på tvers av verdikjeder som mot sol og avfall, men også på sikt mot andre områder. Prosjektet vil gjennom å være en «koblingsboks» av aktiviteter bidra til at slike cross cluster koblinger videreutvikles og at de også omfatter tilsvarende med internasjonalt ledende klynger som Green Tech Valley (Eco World Styria) og Green Building Cluster of Lower Austria. Dette er prosesser som både vil kunne gi ny næring, styrke eksisterende næringsliv og øke FoU-innsatsen. Slik at andelen foretak (10 -249

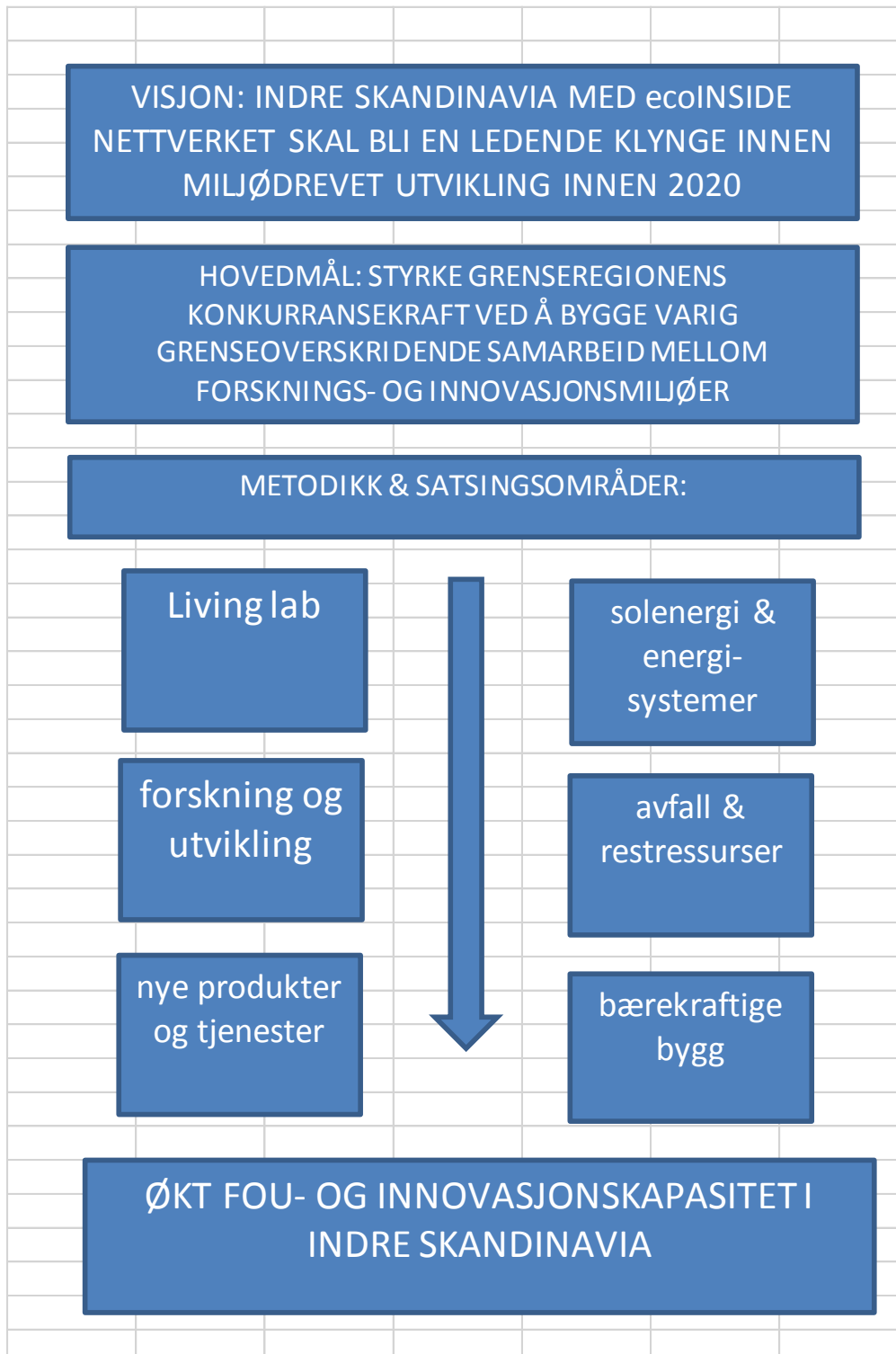
ansatte) med innovasjonsvirksomhet øker mot det som er programmets mål på 35 % i 2023. Ved at antall foretak som deltar i grenseoverskridende forskningsprosjekter øker, så mener vi at eksisterende FoU- og utdanningsmiljøer i Indre Skandinavia blir styrket. Vi vil bidra til at det skapes en sterkere kultur og forståelse for hvordan forskning bidrar til å utvikle regionen generelt og dets næringsliv spesielt. Mye handler om å videreutvikle regionens samlede kompetanse og *Absorptive Capacity* -evne til å anvende ny kunnskap til innovasjon.

En slik utvikling forutsetter at vi lykkes med å spille hverandre gode ut i fra de forutsetninger som vi har. Globalt kan andre ha bedre forutsetninger for grensesprengende kunnskapsutvikling, men dette er nødvendigvis ikke til hinder for at Indre Skandinavia blir i verdensklassen til å innovere. Energiparkene har vist seg å være effektive arenaer for innovasjon. Ved at prosjektet etablerer *Living Lab* som en metodikk vil vi bidra til at veien blir kortere fra en ide til en prototype og videre til markedsintroduksjon. I *Living Lab* konseptet møtes akademisk kunnskap, realkompetanse og representanter for markedet hverandre for raskest å finne de beste løsningene. *Lean innovation* er et stikkord. Vi vil skape metoder og strukturer som gjør at Indre Skandinavia også etter prosjektet opprettholder gode møteplasser og utviklingsmiljø.

Samtidig som vi utnytter styrkene i Indre Skandinavia som en raskt voksende Oslo-region og sterke industrielle tradisjoner, vil vi støtte overgangen til et dekarbonisert samfunn der tjenester utgjør en stadig viktigere del av samfunnsøkonomien. Gjennom å satse på morgendagens produkter innenfor fornybar energi, ressursforvaltning og bygg og å styrke tilbudet knyttet til tjenester innenfor disse områdene, vil vi gjøre en forskjell. Smart spesialisering for Indre Skandinavia er etter vår mening en ytterligere satsing på bærekraftige bygg, sol og avfall. Innenfor disse områdene mener vi at regionen har forutsetninger for å bli i verdensklasse. Ikke gjennom ecoINSIDE alene, men ved at dette prosjektet samspiller med andre regionale og interregionale initiativ som IMTRIS (Innovationer Med Trå i Region Inre Skandinavien), Coolsweep nettverket, BSR Innovation Express ABEI mfl. Vi må samtidig støtte hverandre i arbeidet med å profilere regionen «som en ledende global klynge innen klimadrevet utvikling». Vi vil bidra til å øke synligheten, men skal vi lykkes med å bli globalt synlige så må alle gode krefter spille sammen.

Vi vil arbeide for at dette prosjektet gjennom blant annet grenseoverskridende FoU-prosjekter på sikt bidrar til at det etableres permanent samarbeid mellom forsknings- og innovasjonsmiljøer. Dette må kunne vise seg i flere grenseoverskridende nettverk, cluster, innovasjons- og FoU-institusjoner. Kanskje også utdanningsinstitusjonen kan bli grenseoverskridende? Det kan her være større utfordringer med hensyn til grenseoverskridende eierskap, men utviklingen av et mer sømløst utdanningssystem på tvers av landegrensene må uansett støttes. Blant annet ved at det blir mer naturlig at studenter tar sin grad basert på oppgaver til beste for næringsliv og samfunn i nabolandet. Gjennom konkurranser, workshops mv ønsker vi å bidra til at regionens kultur for entreprenørskap blir styrket.

2.5 Målhierarki ecoINSIDE

2.6 Målindikatorer

Indikatorerna viser sammantaget at en satsning på forskning, teknisk utveckling och innovation stärker regionens tillväxt och konkurrenskraft. Måloppfyllelsen av dessa indikatorer kommer att fortlöpande redovisas under projektets gång och slutrapporteras i samband med projektets slutrapport.

ecoINSIDE Indikatorer	
Antal företag som får stöd	50
Antal företag som får stöd för att introducera för marknaden nya produkter	4
Antal företag som får stöd för att introducera för företaget nya produkter	4
Antal företag som deltar i gränsöverskridande, transnacionella eller interregionala forskningsprosjekt	60
Antal forskningsinstitut som deltar i gränsöverskridande, transnacionella eller interregionala forskningsprosjekt	7
Antal deltagande organisationer i gränsöverskridande forskningsprosjekt	14
Demonstrations- og testprosjekt	4
Långsiktiga formaliserte samarbeitsavtale mellom ulike forskningsinstitutt	2

2.7 Aktiviteter og resultatmål

2.7.1 Solenergi og energisystem

Oppstart gjennom workshops hvor felles grenseoverskridende handlingsplan vedtas. Passe på at likestilling og andre horisontale kriterier blir ivarettatt.

Utvikle morgondagens produkter og tjenester

- Arrangere 2 öppna innovationstävlingar i prosjektperioden for tverrfaglige studentgrupper. Legge premissene for likestilling/ integrasjon.
- Genomföra workshops vid ett par utvalda lärosäten med de kvinliga teknikstuderande.
- Gjennomføre tverrfaglig innovationsarena innen solenergi og bygg: Arrangere samlinger (hvor 5 foretak får støtte til å introdusere foretaket for nye produktmuligheter).
- Testa produkter/tjenster gjennom etablering av test- og demonstrasjonsprosjekter hvor 15 foretak får støtte gjennom oppfølging.
- Erfarenhetsutbyte om smarte nett gjennom 1-2 workshops.
- Etablere grenseoverskridende forskningsprosjekter der 10 foretak og 2-4 forskningsinstitutter deltar.

Kompetensutveckling

- Utvikle distansekurs for bestillere/innkjøper av anlegg for solenergi samt gjennomføre 2 grenseoverskridende opplegg.
- Etablere samarbeid over grensen om 2-4 studentoppgaver (hvor 2-4 forskningsinstitutter og 2-4 bedrifter deltar i forskningsoppgaven). Fokus likestilling/integrasjon.
- Samarbeid over grensen om 4 gjesteforelesninger.
- Identifisering av utvecklingsprosjekter som krever samarbeid over grensen om FoU og bedriftsinvolvering och initiere ansökning til (1) interregionalt forskningsprosjekt.
- Utveksling av erfaringer/kursmateriell for håndverkere.

Solenergi og energisystem i landbruket

- 1-2 samlinger: Dele erfaringer og gode eksempler.
- Etablere av 1-2 grenseoverskridende utviklingsprosjekt innen solenergi i landbruket.

Sluttanalyser og rapportering

- Det skal lages en rapport om læring på tvers for prosjektet.
- Det skal lage en felles grenseoverskridende plan for hvordan utviklingsprosessen kan fortsette.

Under solenergi skal følgende målindikatorer nås:

• Antal företag som får stöd	20
• Antal företag som får stöd för att introducera för marknaden nya produkter	2
• Antal företag som får stöd för att introducera för företaget nya produkter	1
• Antal företag som deltar i gränsöverskridande, transnationella eller interregionala forskningsprojekt	30
• Antal forskningsinstitut som deltar i gränsöverskridande, transnationella eller interregionala forskningsprojekt	3
• Antal deltagande organisationer i gränsöverskridande forskningsprojekt	8
• Demonstrations- och testprojekt	2
• Långsiktiga formaliserade samarbetsavtal mellan olika forskningsinstitut	1

2.7.2 Hantering av restresurser

Oppstart møte hvor felles grenseoverskridende handlingsplan vedtas. Passe på at likestilling og andre horisontale kriterier blir ivaretatt.

Etablere samarbeide for informasjon

- Gjennomføre 2-4 Seminarium för kunskapsutbyte. Særlig fokus likestilling/integrasjon.
- Initiera samarbeide med aktörer och företag gjennom at 20 foretak får støtte.
- Studietur til SBHub i Sør Sverige som grunnlag for videreutvikling slik at (minst 4) foretak får støtte til utvikling.
- Etablere center (1-3) för visning av helhetslösningar.

Verktøy for hållbar slam og matavfallshandtering

- Etablere kontakt med aktører og interessenter, initiere kunnskapsutbyte.
- Utforming og implementering av arbeidsprosess, LCA, utförande. Koble på två foretak og två forskningsinstitutt i grenseoverskridende forskningsprosess.
- Paketere og slutföra förslag till hållbar avfallshandtering gjennom en rapport.

Næringslivsutvekkling for biprodukter

- Samarbeide og kunnskapsutbyte hvor minst 10 foretak og 2 forskningsinstitutter involveres i grense overskridende forskningsprosjekter.
- Kartlegge, initiere og bearbeide affärsidéer till nya lösningar gjennom et forprosjekt hvor 1-2 forskningsinstitutt og 10 foretak involveres.
- 1 Seminarium for presentation av resultat.

Slutanalyse og rapportering

- Det skal lages en rapport om læring på tvers for prosjektet.

Under avfall og restressurser skal følgende målindikatorer nås:

• Antal foretak som får stöd	15
• Antal foretak som får stöd for att introducera for marknaden nya produkter	1
• Antal foretak som får stöd for att introducera for foretaget nya produkter	1
• Antal foretak som deltar i gränsöverskridande, transnationella eller interregionala forskningsprosjekt	15
• Antal forskningsinstitutt som deltar i gränsöverskridande, transnationella eller interregionala forskningsprosjekt	2
• Antal deltagande organisationer i gränsöverskridande forskningsprosjekt	3
• Demonstrations- og testprosjekt	1
• Långsiktiga formaliserte samarbeitsavtal mellom ulike forskningsinstitutt	0

2.7.3 Bærekraftig bygg

Oppstart møte hvor en grenseoverskridende handlingsplan vedtas. Horisontale kriterier ivaretas.

Gränseöverskridande innovationsplattform

- Sammen med FoU aktører kartlegge status i hvert fylke og etablere gjensidig oppdatering gjennom en felles SWOT.
- Utvekkling av felles metoder gjennom benchmarking av forsknings- og innovasjonsprosjekt.
- Workshops vid ett par utvalda lärosäten med de kvinnliga teknikstuderande.
- Teste ut og forbedre metoder gjennom 1-2 test og demonstrasjonsprosjekter og hvor 6-10 organisasjoner deltar og som utløser grenseoverskridende forsknings og utviklingsprosjekt.
- Evaluere, formalisere samarbeidet. Det skal lages en rapport og plan videre.

Strategier bygg i trå

- 1-2 felles seminarium for kunnskapsutbyte.

- Etablere grenseoverskridende samarbeid om uttesting av metoder. Fokus likestilling/integrasjon.
- Etablere tilsvarende grenseoverskridende samarbeid om pilotstrategier og repeterbare konsepter.
- Samarbeide om evaluering av pilotbygg og demonstrasjonsaktiviteter, evalueringsrapport/læringsrapport.

Offentlige bygg som pådriver for tjenesteutvikling

- Kartlegging og status i hvert fylke.
- Utvikling av felles metoder gjennom involvering av bedrifter og forskningsinstitutter i felles grenseoverskridende FoU-prosjekter.
- Teste ut og forbedre metoder gjennom test og demonstrasjonsprosjekter. Felles evaluering.
- Formalisere samarbeidet og plan videre.

Sluttanalyse og rapportering

- Det skal lages en rapport om læring på tvers for prosjektet.

Under bærekraftige bygg skal følgende måltindikatorer nås:

• Antal företag som får stöd	15
• Antal företag som får stöd för att introducera för marknaden nya produkter	1
• Antal företag som får stöd för att introducera för företaget nya produkter	2
• Antal företag som deltar i gränsöverskridande, transnationella eller interregionala forskningsprojekt	15
• Antal forskningsinstitut som deltar i gränsöverskridande, transnationella eller interregionala forskningsprojekt	2
• Antal deltagande organisationer i gränsöverskridande forskningsprojekt	3
• Demonstrations- och testprojekt	1
• Långsiktiga formaliserade samarbetsavtal mellan olika forskningsinstitut	1

2.8 Målgruppe

- Forsknings – og innovasjonsinstitusjoner.
- Klusterorganisasjoner og nettverksorganisasjoner.
- Privat- og offentlig virksomhet.
- Bransj/sektorer inom Restresurser, Solenergi och Bærkraftig bygg.

2.9 Felleskostnader og administration

- Informasjon og kommunikasjon gjennom en rekke aktiviteter som skal omhandles i en profileringsplan.
- Delta i 3-5 organiserte jämställdhetsaktiviteter/seminarer som anordnas i våra regioner.
- Internasjonal nettverksbygging gjennom å møte klynger som CLEAN og ECO for å lære/klyngesamarbeid.

- Framtidsscenario/"forsight" prosess/omverdensanalyse gjennom 1-2 workshops og utvikling av en strategi/mulighetsanalyse.
- Profileringsmøte av ecoINSIDE i Bryssel gjennom deltagelse på SEW og Open days samt 1 møte utenom per år til strategisk aktører.
- Foruten å følge opp oppfyllelsen av indikatorer kommer prosjektledningsgruppen for ecoINSIDE to ganger per år ved sine protokollførte møter å utvärde arbeidet med jämställdhet.
- Ekstern evaluering.
- Avslutningskonferanse.
- Administrasjon gjennom 2-4 styringsgruppemøter per år og tilsvarende prosjektgruppemøter.

2.10 Prosjektorganisering

Prosjektet består av partnere som kjenner hverandre godt og har mange års erfaring med hvordan best prosjektet organiseres for å få en effektiv gjennomføring. ecoINSIDE er organisert på følgende måte.

2.10.1 Prosjektägare

Prosjekteier Sverige: Arvika Kommun.

Prosjekteier Norge: Kunnskapsbyen Lillestrøm. Operativt lederskap: OREEC KLS merkevare for fornybar energi og miljø.

Prosjekteier er administrativt ansvarlig for gjennomføring av prosjektet på henholdsvis svensk og norsk side. Prosjekteier sørger i samarbeid med hovedprosjektleder for at det inngås avtaler med partnerne i prosjektet. Prosjekteier er ansvarlig for hvert lands økonomi i prosjektet.

Prosjekteier har kompetanse og erfaring på å lede større prosjekter gjennom blant annet flere interreg prosjekter. Prosjekteier har også leadpartner på et Regions of Knowledge prosjekt i EUs 7 rammeprogram - prosjektet COOLSWEEP på Waste to Energy. Hovedprosjektleder har hatt denne rollen i interreg sammenheng siden 2010. Det vil bli koblet på eksterne krefter når det gjelder å gjennomføre kommunikasjonsdelen i prosjektet. Dette er en svært viktig oppgave som har økt i omfang og viktighet gjennom de senere årene.

2.10.2 Hovedaktører og prosjektleder

Forøvrigt er prosjektet organisert som et partnerskap bestående av prosjektledere for alle fire fylker/län; Akershus, Hedmark, Värmland och Dalarna. Prosjektet ledes av en hovedprosjektleder som er lokalisert til Kunnskapsbyen Lillestrøm. Operativt prosjektansvar på svensk side er Arvika kommun i samarbeid med Stiftelsen Teknikdalen.

Tretorget leder satsingen i Hedmark fylke der en rekke partnere er involvert og koordineres av Tretorget.

Stiftelsen Teknikdalen leder satsingen i Dalarna.

Hovedprosjektleder har følgende ansvar:

- Overordnet prosjektlederansvar
- Ansvar for rapportering til styringsgruppe
- Ansvar for utarbeidelse av lægesrapporter og sluttrapport

2.10.3 Medsökande aktörer

Utover prosjektlederne vil det være et antall øvrige partnere som er formelt knyttet til prosjektet gjennom avtaler med prosjekteierne. Prosjektpartnerne har blant annet følgende ansvar:

- Utpeke en ansvarlig for partnerens deltakelse i prosjektet.
- Inngå avtale med prosjekteier som beskriver hvilke aktiviteter som skal gjennomføres, økonomiske rammer og mål.
- Rapportere aktivitet og resultater til prosjektledelsen.
- Legge til rette for og gjennomføre aktiviteter i samarbeid med prosjektledelsen.
- Motivere næringsliv og andre aktører i sin region til å delta i FEM-prosjektets aktiviteter.
- Delta aktivt i å sørge for mål oppnåelse iht til indikatorene og det overordnede målene i prosjektet og programmet som helhet.

Förutom de ovan nämnda aktörerna ingår följande prosjektpartnerer går i prosjektet. Det er forskjellig hvilken rolle disse har men alle er underlagt partnerskapet og deltar med egeninnsats og i ulike arbeidspakker. Noen av disse vil ha ansvar for delaktiviteter. Alle deltar med egeninnsats og er underleverandører i prosjektet og må forplikte seg til å gjennomføre iht de mål og resultater som settes.

Medsökande aktörer i projektet är:

Värmland – Karlstads universitet

Dalarna – ByggDialog Dalarna och Högskolan Dalarna

Akershus – Det konglige selskap for Norges Vel, Norsk solenergiforening, Institutt for Energiteknikk, NMBU, Hurdal Kommune, Aurskog-Høland Kommune, ØRAS, EGE, Greengas, ROAF, Asplan Viak, Multiconsult, FUSen, Bellona, HIOA.

Hedmark – Tretorget, Energiråd Innlandet, Regionrådet for Sør-Østerdal, Østlandsforskning, Hedmark kunnskapspark, Høgskolen i Hedmark Campus Evenstad, Magnor Næringshage, HIAS, Trysil kommune, Høgskolen i Gjøvik, Klima- og energilaboratoriet på Otta/Nord-Gudbrandsdal vidaregående skule

2.10.4 Styrgrupp

Følgende virksomheter vil inngå i styringsgruppen for prosjektet:

- Arvika Kommun, Värmland
- Kunnskapsbyen Lillestrøm
- Tretorget, Hedmark
- Stiftelsen Teknikdalen, Dalarna
- Akershus fylkeskommune
- Hedmark fylkeskommune
- Ev Greengas/ROAF (et firma)

Navn på deltakerne i styringsgruppen avklares senere. Det planlegges 2-4 møter i styringsgruppen per år.

2.10.5 Samarbeidspartnere

- BORI
- Likestillingssenteret
- GLAVA Energy Center
- Høgskolen i Gjøvik
- Energikontor Värmland
- Sunergy AS
- Prediktor AS
- Arvika Teknik AB
- Arvika Kraft AB
- Arvika Fastighets AB
- Innovation Park, Karlstad
- Torsby Kommun
- Nätverket Hållbart Byggande
- Ferroamp AB
- Optistring AB
- Fortum AB
- SweModule ABPerfekta AB
- SoletAer AB
- Malung-Sälens kommun
- Älvdalens kommun
- GIVAS
- Trebyen Elverum/Elverum kommune
- Fagskolen Innlandet
- VRI3 Innlandet Trefokus
- Miljøstiftelsen Zero og Institutt for skog og landskap
- Torsby Träcenter

Andre vil også tillegges denne listen gjennom prosjektet.

2.10.6 Forankring

Prosjektet er forankret hos de ulike samarbeidspartnerne strategier og mål. De har alle blitt informert om at prosjektet skal utover å bidra til overordnede målsettinger på EU nasjonalt regionalt og interregionalt nivå men samtidig bidre til å nå bedriftens egen mål og strategier. Kun de som ser nytten av dette er blitt invitert med. Således er prosjektarbeidet en arbeidsmetodikk for å å gjennomføre oppgaver på en måte som gir merverdi i form av delta i et partnerskap og gjennom kunnskapsoverføring og deling av erfaringer på tvers av grensen.

2.11 Arbetsprosess

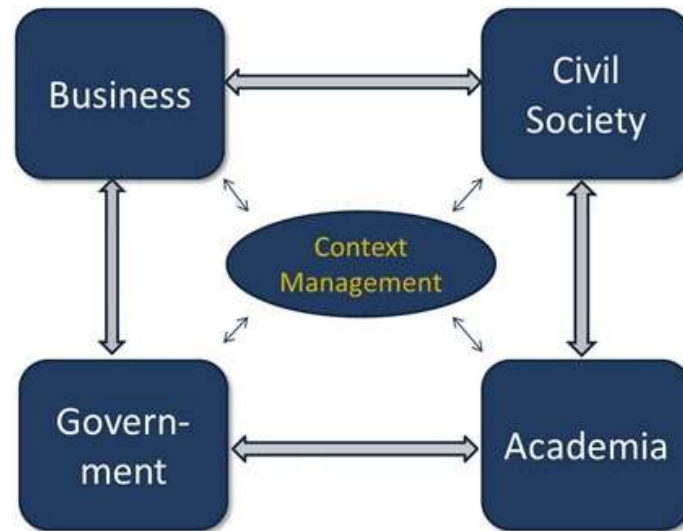
2.11.1 Living Lab

I ecoINSIDE skaper vi et felles Living lab for Indre Skandinavia med fokus på energisystemer og – bærekraftige løsninger for fremtida. Vi skaper dermed grenseregional merverdi ved å etablere et grenseoverskridende innovasjonssystem som er basert på hvert fylkes konkurransefortrinn og smart spesialisering. Dette understøtter EUS 2020 strategi og målet om et dekarbonisert samfunn.

Living Labs baseras på användarmedverkan i innovationsprocessen, med användare menas ett företag, en organisation eller en konsument. Innovationsprocessen blir således användarcentrerat istället för teknologibaserat. Living Labs konseptet hänvisar till en FoU-metod där innovationer, såsom tjänster, produkter eller applikationsförbättringar skapas och valideras i samverkande, flerkontextuella empiriskt verkliga miljöer.

Forbrukerne kommer til å være en viktig drivkraft for grønn utvikling fremover. I Living Lab modellen inkluderer forbrukerne i innovasjonsmodellen. Brukerstyrt innovasjon krever nye innfallsvinkler som f eks dialog og kommunikasjon ikke informasjon.

Living lab handler om en bred samfunnsmessig mobilisering for en kunnskapsdrevet, bærekraftig framtid. En mobilisering som også inkluderer forbrukere og frivillige organisasjoner. Disse brede utviklingskoalisjonene (Public Private Partnership) omtales gjerne som quadruple helix:

2.11.2 Tjensteinnovation

Tjänstefiering handlar om att skaffa sig kundskap (kunskap om kunden) och omsätta denna till affärer. Att inte längre se sig enbart som en produktleverantör, utan som ett företag som i första hand skapar kundvärden genom produkter och/eller tjänster som löser kundernas problem är grunden i ett tjänstesynsätt.

Att börja erbjuda tjänster innebär en förändring i ett företag, en process som ofta kallas tjänstefiering. Detta är en förändringsprocess som innebär nya utmaningar, men väl genomförd så innebär det en utveckling av företagets affärer. Forskning inom området har kunnat visa följande fördelar:

- Differentiering – Tjänster ger företaget möjlighet till mer varierande erbjudanden som ökar konkurrenskraften, t ex genom att erbjuda installation, eller förebyggande service.
- Relationsskapande – Eftersom tjänster oftast sker i interaktion mellan leverantör och kund så ökar kunskapen om kunden och relationerna mellan parterna stärks. Detta är positivt för långsiktigheten.
- Minskad sårbarhet – historien har visat att tillverkande företag som också erbjuder tjänster har haft det lättare att klara sig genom lågkonjunkturer. När produktförsäljningen har svikit har man kunnat fortsätta utföra tjänster kopplat till kundens befintliga produkter.

Viktiga nyckelbegrepp inom arbetet med tjänstefinansiering är

- innovation och kundorientering
- erbjudandeutveckling, affärslogik och affärsmodeller
- ledarskap, organisationskultur samt governance

2.11.3 Forskning och Utveckling

Stort fokus kommer att läggas på att binda ihop orsak- och verkankedjor så att man kan påvisa att behovsstyrd forskning och utveckling verklingen leder till nya produkter och tjänster som i sin tur

genererar arbeidstillfållen i nya eller i redan etablerade företag. Dessutom vill vi i projektet kunna påvisa att vi bidrar till att skapa en bättre miljø och ett mer hållbart samhälle.

2.11.4 Koppling till andra projekt

De som är partners i ecoINSIDE driver ulike typer av projekt i sine respektive organisationer, riktade mot bl a næringsliv og utbildning. Eftersom inga projekt inom EU:s regionala utviklingsfonder er beviljete ånnu er det svært å avgjøre vilka projekt som kommer å ha koppling till ecoINSIDE. Precis som i FEM2 planerer ecoINSIDE dock å samverka med ulike projekt i de fall det er relevant. ecoINSIDE kommer å arbeide for resultatspridning mellom aktjører, men også for samverkan inom aktiviteter der næra kopplingar finns og der synergieffekter kan oppnås. Initielt vil kontaktene være særlig tette mot Interreg SITE og Interreg IMTRIS.

2.11.5 Start og slutdatum

Projektet kommer å løpe mellom 2015-07-01 og 2018-06-30.

3 Drivkrafter og värdegrund

3.1 Miljö

Eftersom projektets tyngdpunkt kommer att ligga inom området Solenergi/Energisystem, Hållbart Byggnad och Hantering av restprodukter så kommer de flesta av projektets positiva miljöpåverkande resultat att återfinnas i resultaten från dessa insatsområden. Därtill kommer projektet att i stort bidra till ett ökat utnyttjande av förnybar energi och att all energi utnyttjas effektivare. Detta leder i sin tur till en minskad miljöpåverkan. Projektet ska sprida implementeringen av resultaten utanför sin omedelbara närhet. Bland annat gäller det genom de nätverk och projekt som parterna är involverade i, både nationellt och internationellt.

Projektet vil ved gjennomføring av aktiviteter ha som mål at disse gjennomføres på en måte som gir minst mulig belastning for miljøet.

Projektet har inga uttalade mål vad gäller aktiviteter som syftar till att bevara eller utveckla kulturarvet. Dock finns det alltid en risk med ny teknik att konflikter uppstår mellan kultur- och tekniska värden, t ex vid montering av solceller och solfångare på äldre byggnader eller när äldre hus eller bebyggelse byggs om för att till exempel göras mer energieffektiva. Projektet möjliggör att olika aktörers erfarenheter inom detta område kan komma alla till dels och att vi kan lära av varandra hur denna typ av potentiella konflikter löses.

3.2 Jämställdhet og kulturell mångfald

Projektet arbetar systematiskt med att främja og integrera jämställdhet og mångfald i det löpande vardagsarbetet. Det sker genom:

- Att planering, genomförande og uppföljning av verksamheten sker i processer där dessa frågor är integrerad med övrig verksamhet.
- Att planer görs av de inom ecoINSIDE-projektet som bäst känner verksamhetens behov, styrkor og svagheter.

I ecoINSIDE-projektet strävar vi efter en stimulerande arbetsmiljö, kunskap om kulturella skillnader, jämn könsfördelning, samt efter mångfald - en blandning av åldrar, kompetenser, bakgrunder og erfarenheter som berikar. Det sker genom:

- Att varje medarbetare förväntas ta aktiv ställning för jämställdhet og mångfald i verksamheten samt mot diskriminering.
- Att varje ledare og chef har den kunskap som krävs inom jämställdhets- og mångfaldsområdet og förväntas välja handlingsalternativ som stödjer demokrati, jämställdhet og mångfald.
- Att det vid tillsättning av delprojektledare framgår att EcoINSIDE-projektet främjar jämställdhet og social og etnisk mångfald samt att vi gärna ser sökande av båda könen og med olika bakgrunder.
- Att det vid lönesättning finns tydliga og könsneutrala lönekriterier.

I ecoINSIDE-projektet strävar vi efter goda förutsättningar att förena förvärvsarbete med det privata livet och föräldraskap. Det sker genom:

- Att arbetet planeras och utformas så att medarbetare har möjlighet att förena förvärvsarbete med föräldraskap.
- Att möte och konferenser förläggs på tider och platser med hänsyn till föräldraskapets förutsättningar.
- Att arbetsorganisationen möjliggör chefskap och föräldraskap.

Projektet har som mål att stödja kvinnor som arbetar i branschen samt kvinnliga examensarbetare. Dessutom vill vi lyfta fram kvinnliga förebilder vid seminarier och andra utåtriktade aktiviteter. Projektet avser att arbeta med jämställdhetsaspekter i genomförande av aktiviteter och arrangemang. Det innebär att en jämn fördelning av män respektive kvinnor som blir delaktiga i projekt, föredragshållare vid seminariearrangemang, jämn könsfördelning och åldersfördelning i styrgrupp o s v kommer att eftersträvas. Information, marknadsföring och rekrytering av företag till de olika aktiviteterna kommer att utgå från ett jämställdhetsperspektiv. Dock är projektets påverkan på jämställdhet inom målgruppen begränsad.

Energibranschen i både Sverige och Norge har en mycket kraftig manlig dominans och kvinnor har traditionellt haft svårt att etablera sig inom energibranschen. Erfaringene fra de tidligere FEM-prosjekten viser imidlertid at mange kvinner har deltatt i prosjektaktiviteter og seminarer. Nya utbildningar som planeras inom området har därför stora möjligheter att attrahera många kvinnor, vilket kan hjälpa till att bryta den starka manliga dominansen i energisektorn idag.

Exempel på aktiviteter:

- Genomföra workshops vid ett par utvalda lärosäten med de kvinnliga teknikstuderande för att skapa en dialog och underlätta övergången till arbetslivet. Vid till exempel Karlstads universitet är dessa kvinnliga studenter organiserade i en sammanslutning vid namn TEKLA.
- Delta i 3-5 organiserade jämställdhetsaktiviteter/seminarier som anordnas i våra regioner.
- Förutom att följa upp uppfyllelsen av indikatorer kommer projektledningsgruppen för EcoINSIDE att två gånger per år vid sina protokollförda möten att utvärdera hur arbetet med jämställdhet och integration framskrider.

Den omstrukturering som kommer att ske inom energibranschen och den tillväxt som med all sannolikhet kommer att ske inom den så kallade cleantech-branschen gör att möjligheter skapas för nya grupper, som idag står utanför arbetsmarknaden, att slå sig in och etablera sig. Detta både i form av företagsetableringar och som anställd arbetskraft. Idag finns det många akademiker och yrkeskunniga, ofta med teknisk utbildning, bland invandrare som inte får utnyttja sina kunskaper då de får svårt att få relevanta jobb på arbetsmarknaden I de tidigare FEM-projekten har vi sett att många icke-nordiska invandrare har unika språkkunskaper och kontakter i sina ursprungsländer som kan komma väl till pass för att stärka både enskilda företag men också vår region, Inre Skandinavien, som helhet.

Lämpliga lärosäten och lokala myndigheter som arbetar med att integrera arbetssökande med utländsk bakgrund kommer att kontaktas. Detta för att verka som en stödjande aktiv aktör och tillsammans med andra aktörer bidra till en ökad etnisk mångfald och integrering av icke-nordiska invandrare.

4. Genomförande

De insatsområden som har identifierats genom tidigare arbete inom FEM-nätverket och är: Hantering av restresurser, Solenergi och energisystem och Hållbart byggande. Aktiviteter och målsättningar inom respektive tema beskrivs nedan.

4.1 WP1 Solenergi og energisystem

Fokusområdet Solenergi og energisystem er delt mellom tre arbeidspakker:

1. Utveckla morgondagens produkter och tjänster inom solenergi, energisystem och energilagring via Living Lab
2. Kompetensutveckling inom solenergi
3. Solenergi og energisystem i landbruket

4.1.1 Effektmålet til fokusområde Solenergi og energisystem

Grænseoverskridende innovasjoner, FoU, kompetanseutvikling og grønn næringsutvikling innen solenergi, energisystem og energilagring.

Gränsöverskridande mervärde:

Ved å samarbeide over grensen vil aktørene utnytte kunnskap, fordeler og erfaringer som eksisterer på begge sider av grensen. Dette fører til nye og innovative løsninger. Ved å samle kreftene står aktørene sterkere og oppnår kritisk masse slik at de blir konkurransedyktige på markedet. Spetsarna från deltagande universitet och FoU organisationerna kompletterar varandra för att få både den spets och bredd som behövs. Seminarier samordnas för hela regionen vilket medför ökat utbyte av kunnskap och större utbud av studieobjekt för best practice. Utan samordning blir nyttan betydligt mindre.

Området planlegges organisert med følgende hovedtema og tentative ansvarlige aktører:

4.1.2 Arbejspaket 1: Utveckla morgondagens produkter og tjenester inom solenergi, energisystem och energilagring via Living Lab.

Beskrivning:

Genom användarorienterad, öppen innovation drivs multidisciplinära projekt för att utveckla och realisera morgondagens energiprodukter. I projekten involveras alla intressenter i kedjan som slutanvändare, kunder, innovationsbolag, forskare, studenter och samhälle. Utvecklingsmiljöerna i Glava Energy Center, IFE, Högskolan Dalarna och Norges Vel är centra där innovationsprojekten drivs och samordnas med övriga aktörer i regionen som Akershus Energipark, Hynor Lilleström, Multiconsult, Kjeller Innovation, Asplan Viak, BORI, Karlstads Universitet, Karlstad Innovation Park, Høgskolen i Hedmark, Magnor Energicenter, NMBU, Byggdialog Dalarna och Hållbart Byggande Värmland. Bellona kan gi faglige råd.

Projektprocess:

Sam-skapande: Genom öppna innovationstävlingar fångas idéer upp och utvärderas av multidisciplinära kommittéer.

Utforskande: Via projekt involvera alla intressenter i kedjan för att fånga upp alla aspekter i behov, användning, påverkan, teknologi och marknad av produkten eller tjänsten.

Experimenterande: Testa produkter/tjänster i verkligheten i så omfattande skala som projektet tillåter under det att information och data samlas för att kunna utvärderas.

Utvärderande: Bedöma de olika produkterna/tjänsterna har presterat i den verkliga testmiljön ur många olika dimensioner (sociala, ekonomiska och tekniska) med fokus på användaren.

Bedömningen utförs av multidisciplinära kommittéer, som etableres i prosjektet.

Affärer: Koppla ihop innovatörer, entreprenörer och investorer för att skapa affärer av de utvärderade produkterna/tjänsterna.

Målgrupp:

Svenska och norska entreprenörer och SME (små/medelstora företag) inom solenergi, byggkomponenter, energisystem och energilagring med potential för expansion inom regionala, nationella och internationella marknader.

Projektområden:

Solenergi, energisystem och energilagring genom Living Lab och Testbed. Innovationsarena som Glava energy Center, Akershus Energipark, det planlagte energisenteret på HiHm Evenstad och Högskolan Dalarna anpassas för gränsöverskridande utveckling och samarbete mellan norska och svenska aktörer.

Byggnadsintegrerad solenergi har en stor potential i bägge länderna, och projektet skapar en innovationsarena för arkitekter, bygg-, solbransch och fastighetsägare med erfarenhet eller intresse för byggnadsintegrerad solenergi. Detta sker med tätt samarbete med pågående FoU-projekt i regionerna, som ett EnergiX-projekt (NFR) och byggnadsintegrerad solenergi där IFE og Asplan Viak är central, och skapa en ny gränsöverskridande dimension med fokus på erfarenhetsutbyte, innovation och näringsutveckling. En naturlig kobling vil være å kunne gjøre felttester hos GEC av innovasjon gjort i EnergiX-prosjektet.

Energismarta nät är ett ständigt mer relevant tema, med distribuerad elproduktion, elbilsladdning och driftövervakningssystem. Erfarenhetsutbyte tvärs gränser och fackområden ger nya möjligheter för energiföretag, produktutvecklare och byggherrar.

4.1.3 Arbeidspakke 2: Kompetensutveckling inom solenergi

Resultatmål:

Kompetensutveckling i hela värdekedjan från beställare till installatör samt tillförsel av kvalificerad arbetskraft till näringslivet på båda sidor av gränsen.

I denna arbeidspakke ska man sammanföra universitet, FoU-aktörer och branscher för att utveckla en gränsöverskridande partnerskap, där gränserna är såväl mellan branscherna som mellan länderna. Den nuvarande solenergimarknaden i Sverige och Norge domineras av solenergi kopplad till byggnader. Projektet erbjuder ett aktivt forum för aktörer i hela värdekedjan som består av beställare, konsulter, leverantörer och installatörer som kan användas för att:

- identifiera beställarbehov och -intressen
- identifiera utvecklingsbehov av tjänster och produkter
- hitta lämpliga objekt för demonstration av nya produkter och tjänster
- ta fram och sprida kunskap om best practice

Behovet av kompetensutvekkling tillgodoses till viss del av själva forumet men vissa aktiviteter har redan identifierats som viktiga. Andra insatser kommer att identifieras och genomföras under projektets gång. Universiteten och FoU aktörer är viktiga som koordinatörer i denna process. För att förstärka kompetensen inom dessa aktörer ska man arbeta aktivt med samarbeid mellom aktörer och med samnyttjande av resurserna. En viktig funksjon i denna arbeidspakke er identifisering av utvekkingsbehov som ska tillgodoses gjennom arbeidspakke 1.

Studenterna på universiteten ses som en viktig resurs og ska användas för exjobb tillsammans med aktörerna inom värdekedjan samt innovatörer som utvekkler nye tjenester og produkter. Studenterna kommer også att vara viktiga för att tillgodose behovet av arbeidskraft inom området. Universiteten inom gränsområdet har tillsammans både den spets inom solenergi (masterprogram i solenergi ved Högskolan Dalarna og innen energifysikk/solenergi ved NMBU)+ny utbildning KaU og den breidd (design, bygg, företagsekonomi, entreprenørskap, sosiologi mm) för att täcka det behov som finns. Gästföreläsare från företag og andra universitet används för att förstärka de utbildningar som redan finns. Særskilt fokus ska läggas vid att engagerer kvinner og nysvenska/-norskar i arbeidet. Langsiktig og grenseoverskridende samarbeid mellom universitets- og FoU-partnere vil sikres gjennom nye avtaler og prosjektinitiativ.

Kunnskap om solenergi blant **håndverkere og installatører** er nødvendig for å gjennomføre gode solenergi prosjekter. Slik kunnskap gir også grunnlag for ny næringsutvikling i regionen. Gjennom å spille videre på gode erfaringer på begge sider av grensen vil eksisterende og nye undervisningsopplegg bedres hos yrkesfaglige utdanningsaktører som YH Energitekniker ANC, Kuben teknologisenter, Klima og energilaboratoriet ved Nord-Gudbrandsdal videregående skole, Fagskolen Innlandet og Bjørkelangen vgs. I Sverige tas fram sertifiseringsrutiner og kurser på nasjonell nivå. Prosjektet kommer att ta del av dette og sprida kunnskap till regionen.

Beslutningstakere og byggherrer har et stadig økende fokus på miljøvennlige bygg og solenergi. Mange ønsker økt kunnskap om mulighetene gjennom samlinger og befaringer. Et fokus på samarbeid og prosess er identifisert som suksessfaktor ved ambisiøse miljøbygg som Powerhouse i Oslo. Gjennom å diskutere ønsker og muligheter i et tverrfaglig forum tidlig i et byggeprosjekt kan bedre miljøvennlige bygg realiseres.

Målgruppen:

Studenter, fastighetsbolag, arkitekter, byggföretag, konsulter, leverantörer av solenergi produkter, installatører, politikere.

Aktiviteter:

- Seminarier för identifisering av behov av utvekkling og innehåll i kursen.
- Framtagning av en distanskurs för beställare som genomförs två gånger under projektets gång. Träffar ordnas inom kursen för att diskutera viktiga frågor från deltagarna samt att göra studiebesök.
- Samordning av exjobb med studenter från flera universitet og ämnen.
- Tekniske og tvärvetenskaplige exjobb för företag og andre aktører.
- Gästföreläsare från företag, andre universitet og FoU organisation.
- Formella samarbeidsavtal mellom universitet og/eller forskningsinstitutt.
- Identifisering av utvekkingsprosjekt og ansøkninger för att genomføre dem
- Seminarier för att förmedla best practice.

- Tverrfaglige "workshop 0" hvor ønsker og muligheter for ambisiøse bygg diskuteres.
- Økt kunnskap blant håndverkere / installatører av solcelle- og solfangeranlegg gjennom grenseoverskridende utveksling av erfaringer og kursmateriell.

4.1.4 Arbeidspakke 3: Solenergi og energisystem i landbruket

Landbruket er i en særstilling når det gjelder lønnsom bruk av solenergi, og har god mulighet til å ligge i front i denne utviklingen. Grunnene til dette er blant annet store takflater, energibehov i sommerhalvåret, varme- og energiløsninger som er spesielt egnet for kombinasjon med solenergi, potensial for moms-fritak pga næringsvirksomhet i kombinasjon med långsiktig tänkande affärsmässigt.

I tillegg er bønder en praktisk målgruppe som kan bidra med egeninnsats og verktøy i innstalleringsprosessen. Markedet for solenergi er i vekst, og tidlige erfaringer blant bygdebaserte aktører legger til rette for langsiktig og lønnsom verdiskaping. En slik utbygging vil også føre til økt lønnsomhet på gårdsbruk, ved at energi/driftsutgiftene reduseres och att de får flera ben att stå på affärsmässigt när de kan sälja överskottsenergin och även blir energiproducenter.

Målet til arbeidspakken er å tilrettelegge for næringsutvikling og praktisk innovasjon i de fire regionene tilknyttet solenergiutbygginger i landbruket. Dette vil gjennomføres gjennom grenseoverskridende erfaringsutveksling og samarbeid.

Arbeidspakken har fokus på to teknologiområder:

- Kombinasjon av solvarme og flis i landbruket.
- Solstrøm og energisystem i landbruket.

Aktiviteten vil starte med en samling hvor landbruksorganisasjoner, solenergibransjen, FoU-miljøer og andre aktører deler erfaringer og gode eksempler. Videre vil prosjektmuligheter og grenseoverskridende aktiviteter følger opp, med mål om ny og innovativ markedsutvikling i Indre Skandinavia.

Norges Vel og Hda vil lede aktiviteten, i tett samarbeid med svenske og norske landbruksorganisasjoner, solenergiaktører og FoU aktører. Eksempel på aktører er: Glava, LRF, Bondelaget, Norsk landbruksrådgivning, Aurskog Høland kommune, NMBU, IFE, KaU, Statsbygg, Energiråd innlandet Felleskjøpet, Landbruksbanken, Energigården, Asplan Viak, Multiconsult, Høgskolen i Hedmark Evenstad, HiG, Bellona og Kjeller Vindteknikk.

4.2 WP 2 Hantering av restressurser

Sverige og Norge ligger i framkant gällande hantering av restressurser. Kunnskap om att skapa en industri som återvinner material, energi og resurser på ett mer effektivt sätt finns men behöver utvecklas. Avfall bör ses mer som en handelsvara og för att lyckas med det måste tekniken, statistiken og manskaper kopplas ihop.

Arbetet syftar till att lyfta fram kompetens, innovationer og ny teknik för sortering og behandling av avfall som skapar affärer inom miljøteknikområdet. Tre aktiviteter har identifiserats inom fokusområdet:

- Etablere samarbeide for informasjon (tjensteinnovation)
- Hållbar slam- og matavfallhantering
- Næringsutvikling for biorestprodukter

4.2.1 Arbeidspakke 1: Etablere samarbeide for informasjon (tjensteinnovation)

Målsetning

Technical Visits ska inspirere till ett djupare cleantecharbeide og inkluderer forelesninger av ledende ekspertis på området samt besøk på ledende cleantechforetag. Dette skal organiseres gjennom et selskap hvor flere av de største aktørne i bransjen samarbeider om felles besøksordning. Besøksprogrammen ramas in med kulturelle event og sightseeing. Besøken ger kunnskap om utviklingen som pågår og visar framgangsrike prosjekt som utført på området samt hur de gode resultatene implementerats. Det vil legges opp til "Technical Visits" både for internasjonale selskap og lokale skoler. Besøken skraddarsys etter kundens behov og kan inneholde:

- Hållbar vattenhantering
- Hållbare stadstransporter
- Hållbar gruvnærings
- Hållbar turism
- Energieffektivitet
- Luftreningsteknik
- Hållbar sophantering
- Hållbar landfyllning

Besøken inkluderer allt från opphåmting på flygplats, guider, oversættning, all busstransporter under besøket, hotell, alle måltider, forelesninger, foretagsbesøk, studiematerial og kulturelle event. Tilbudet vil kobles til aktiviteter for de andre arbeidspakkene i EcoINSIDE, slik at det også kan tilbys besøk til solenergiløsninger, og holbart bygg.

Akershus/Oslo vil være et sentralt område i starten. På sikt er det ønskelig å utvide området selskapet operer i, eventuelt å opprette flere selskap som samarbeider. Dette vil gi muligheter for å vise fram flere tekniske løsninger.

Då Dalarna redan har ett fungerande konsept igång medan fylkena i Norge är i oppstartsfasen kommer ulike aktiviteter ske parallellt. Medan Dalarna arbetar vidare för att utveckla, fördjupa och vidare förankra verksamheten så byggs ny verksamhet opp i fylkena i Norge opp med stöd och erfarenhet från arbetet i Dalarna.

Aktiviteter

- Seminarium i Norge där arbeidet som gjorts i Dalarna-Gävleborg presenteras.
- Involvera företag og aktører av interesse i Norges fylken og skapa formelle samarbeidsavtal.
- Etablering av senter for omvisning av totale avfalls- og energiløsninger. Senteret skal utføre;
 - Demonstrere avfalls- og energiløsninger for 10 internasjonale interessenter.
 - Utarbeide et opplegg for demonstrasjon og omvisning for lokale innbyggere, med spesiell vekt på skoleklasser. Et mål med besøkene vil være å inspirere for muligheter innen lokal næringsutvikling med resirkulering.
 - Gjennomføre undervisningsopplegg for 25 skoleklasser i løpet av prosjektperioden. Opplegget vil inkludere muligheter innen entreprenørskap og sirkulær økonomi.
 - Arbeide med informasjon/informasjonsarenaer for å bidra til økt bevissthet rundt viktigheten av sortering.
 - Knytte omvisningen for avfallsløsninger, opp mot andre aktiviteter innen sol- og holdbart bygg, slik at totalløsninger for avfall- og energi kan presenteres.

Leveranser

- 1) Att ha skapat en hållbar affärsmodell för besöksmottagning för att demonstrera anläggningar og helhetslösninger för avfallshandtering og hvordan avfall kan brukes til ny næring.
- 2) Att ha organisert, etablert og oppstartet besøksverksamheten inkludert framtagning av presentasjonsmateriale, utdanning av guider samt skapat en organisation som hanterar dette.
- 3) Att etablere et senter for omvisning og undervisning rundt avfalls- og energianlegg, på tvers av flere aktører i bransjen.
- 4) Etablere et samarbeid på tvers av aktørene i regionen Akershus/ Oslo og Hedmark for demonstrasjon og visning av helhetlige løsninger for avfallsbehandling.
- 5) Att ha arbeidet sammen konseptet og verksamheten så att vi drar nytta av samarbeidet over gränsen Sverige-Norge.

Aktuelle samarbeidspartnere

Oslo/Akershus: EGE, ROAF, Øras, Akershus Energi, GIVAS, Asplan Viak, Greengas og Bellona
Hedmark: HIAS, Klima og energilaboratoriet Nord-Gudbrandsdal videregående skole og Visit Elverumregionen.

Dalarna: Stiftelsen Teknikdalen, ASSET

4.2.2 Arbeidspaket 2: Verktøy for Hållbar slam- og matavfallshandtering (CASE: SITE-regionen)

Målsetning

Huvudsyftet med projektet er å finne en bærekraftig løsning for håndtering av slam- og matavfall og skape forutsetninger for dette gjennom å samarbeide over grensene. Resultatet av studiene skal gi

vågeledning til kommuner og andre interessenter i hvordan det beste utnyttjer samarbeid mellom kommuner og foretak samt over grensen når de skaper beslutningsgrunnlag som skal utgjøre grunnen for håndtering av slam- og matavfall i regionen for en lang tid framover. Syftet er også å dra nytte av Sveriges og Norges forskjeller og forutsetninger for å skape en optimal løsning, det er ved et samarbeid over grensene som merværdet nås.

Det finnes mange ulike faktorer som skal tas hensyn til, som alle er avhengig av hverandre, for eksempel teknisk kvalitet, transportavstand, utslippsalternativer, lokaliseringsalternativer, etc. Det gir en mengde ulike kombinasjonsalternativer, som kan være vanskelige å oversiktliggjøre. Faktorer som krever derfor prioriteres og elimineres for å skape en oversiktlig mulighet. En må også se på hvordan ulike former for biomasse (fra landbruk, skog, industri mv) eventuelt kan kombineres. En bør også se på mulighetene til å oppgradere bioresten med for eksempel aske eller foredle den på annen måte. Dette vil kunne komplisere logistikken ytterligere, men vil kunne øke verdiskapingen betydelig.

Kommunene Sälen, Idre, Trysil og Engerdal (SITE) vil bli vurdert som et CASE, hvor det vil bli lagt vekt på mulige hindre med samarbeid over landegrensene. Andre case er Glåmdalsregionen, Torsby, Hurdal og Aurskog Høland.

Aktiviteter

Det vil bli utarbeidet rapporter som er skrevet opp mot beslutningstakere i kommunene og andre involverte aktører. Rapporten skal gi grunnlag for vurderinger opp mot optimal behandling av matavfall og organisk slam med mere. Rapporten vil inneholde:

- Erfarenheter kring gransoverskridende (mellom land og næringer) samarbeiden og organisasjonsformer.
- Erfarenheter av samrøtning av matavfall og slam.
- Vidareutvikling av systematisk tilleggagangssatt for å kartlegge forureningskallor i avloppsvatten og ressurser som kan ha motsatt effekt.

Studiene skal være ferdige innan prosjektperioden er slut og da skal et antall gjennomarbeidede forslag med finansiering finnes tilgjengelige for beslutning og oppstart som gir vågeledning i kommunernes arbeid hvordan de bør håndtere spørsmålet.

Leveranser

- 1) Rapporter for punktene beskrevet under aktivitetene.

- 2) Holde 3 seminarer med kommuner og bransjen som målgruppe, hvor resultatene presenteres.

Aktuelle samarbeidspartnere

Norges Vel, Stiftelsen Teknikdalen, SITE Destination, Avfall Sverige, HIAS.

Kommuner i regionen som har vist spesiell interesse: Malung-Sälen (Vamas), Idre (Nodava), Trysil, Engerdal, Torsby, Hurdal, Aurskog- Høland kommune.

Forskningsmiljøer som kan gjennomføre aktuelle utredninger, Norge Ås miljøet. Konsulentselskaper med kompetanse på området er med i prosjektet som Asplan Viak. Bellona kan vurderes som faglig rådgiver.

4.2.3 Arbeidspakke 3: Næringsutveckling för biprodukter

Målsetning

Aktiviteten syftar till att utveckla samarbetet mellan Sverige och Norge för att dela idéer och affärsmöjligheter för biprodukterna från avfallsanläggningar. Detta ska göras genom att genomföra benchmarking, seminarier och workshops med relevanta teman.

Mulighetene for å utvikle ny næring fra biprodukter vil dels knyttes opp mot partnerne i WP2 i prosjektet og dels være et spørsmål om å prøve å få ressurser som i dag leveres til deponi bli ressurser inn i ny verdiskapende virksomhet. Det vil også legges opp til konkret utvikling av næring fra biprodukter i tilknytning til partnerne og fra nevnte aktører med ressurser levert til deponi. Anlegg som utvikles for å skape ny næring fra biprodukter under arbeidspakke 3 vil legges inn under besøksordningen i WP1.

Aktiviteter

Samarbeid mellom ulike forskningsintuisjoner i Norge og Sverige for å utveksle ideer og muligheter for ny næring basert på biprodukter fra avfallsanlegg. Fordeler med samarbeid over grensa. Kan være kritisk masse både mht. råstoff og kompetanse.

Se på mulighet for å kombinere dette med andre ressurser som pr dato ikke utnyttes/utnyttet lite (eks bark, halm, GROT osv.). Dette kan føre til at anlegg som i utgangspunktet er for små til å være lønnsomme blir store nok.

I samarbeid med partnerne i prosjektet bistå i å starte opp ny næringsaktivitet som utnytter biprodukter fra avfallsanlegg. Konkrete eksempler som har blitt diskutert på møter i forkant er:

- EGE; Gjødels produkter/ jordforbedring fra biogassanlegget
- EGE; Algedyrking med CO2, næringsstoffer fra anlegget
- Roaf; Rensing av sigevann fra deponi med algedyrking

- Øras; Samarbeid med EGE om håndtering av matavfall. Øras komposterer i dag matavfallet blandet med hageavfall. Et alternativ kan være å sende matavfallet til EGEs biogassanlegg på Esvall. EGE kan da produsere biogass som drivstoff til busser og fast biorest. Den faste bioresten kan leveres tilbake til Øras og brukes til jordproduksjonen
- Øras og Roaf; Bruk av tidligere deponiarealer til solenergianlegg
- Øras og Roaf; Bedre utnyttelse av deponigass

Gjennomføre seminarer hvor resultatene fra punktene over presenteres.

Leveranser

- 1) Kartlegge nye muligheter for næringsutvikling fra avfallsstrømmer og biprodukter. Utredningen vil bli gjennomført sammen med et ledende forskningsmiljø (eventuelt konsulent) i Sverige eller Norge.
- 2) Bistå aktører i bransjen i å utvikle tilleggsnæringer i tilknytning til avfallsanleggene. Mulige eksempler er nevnt i avsnittet over.
- 3) Bruke erfaringene fra teoristudiene og de konkrete utfordringer hos de eksisterende anleggene opp mot nye anlegg som planlegges basert på resultatene i WP2. Prosjektet vil jobbe aktivt med å informere de næringene som kan ha nytte av å bygge i tilknytning til avfallsanlegg, og mulighetene dette gir. Informasjonen vil bygge på det grenseoverskridende forskningsarbeidet som ligger under FoU- delen.

Prosjektet vil jobbe aktivt med å informere de næringene som kan ha nytte av å bygge i tilknytning til avfallsanlegg, og mulighetene dette gir. Informasjonen vil bygge på det grenseoverskridende forskningsarbeidet som ligger under FoU- delen.

Aktuelle samarbeidspartnere

EGE, ROAF, Øras, Avfall Sverige, Avfall Norge, Asplan Viak, Bellona, Tekniska Verken, Biopharmia AS, Hedmark kunnskapspark/Arena Heidner, HIAS, Greengas, Norges Vel, Stiftelsen Teknikdalen, Tretorget, Kunskapsbyn Lilleström, IFE m.fl.

4.2.4 Förväntat resultat och effekter av insatsområdet Hantering av restresurser

Att en fungerande och hållbar organisation byggts upp för Technical Visits där vi drar nytta av besöksobjekt och erfarenheter över gränsen.

Att kommunerna/fylkena i SITE-regionen tar beslut och genomför en genomarbetad lösning där de inspirerats av arbetet och att de ser fördelarna med samarbetet över gränsen.

Att ha utvecklat samarbetet mellan Sverige och Norge och med goda resultat delat affärsmöjligheter för biprodukter från avfallsanläggningar.

4.3 WP3 Bærkraftig bygg

4.3.1 *Arbetspaket 1: Gränsöverskridande innovationsplattform*

Klimatutmaningarna för att nå ett hållbart byggande är stora och kräver samverkansinsatser och ett strukturerat arbetssätt. Inre Skandinavien har en väletablerad byggbransch med hög kompetens men som står inför stora utmaningar och behov av ny teknik – kunskap – produkter- material och processer. Genom att utveckla egna ”klusterorganisationer” och gränsöverskridande kluster inom sektorn kan utmaningar belysas, bearbetas och lösas. Skogen har en stor betydelse för de regioner som innefattas i Inre Skandinavien vilket ger möjligheter att sätta fokus på ett gemensamt utvecklingsarbete för träbyggnadssystem och industriellt byggande i trä.

Effektmål

Värdeskapande kunskapsöverföring och ett effektivt grenseverskridande innovationssystem med utmaningsdriven FOU.

Resultatmål

Nya verksamhetsområden, gränsöverskridna innovationsprocesser för nya byggprodukter, tjänster, metoder och system.

Aktiviteter

Identifiera var i klusterprocessen de olika initiativen befinner sig, positionering. Analysera möjligheten att initiera ett gränsöverskridande kluster/innovasjonssystem. Utveckla gemensamma metoder för innovationsprocesser inom klustren. Klargöra vilka resurser inom de olika klustren som kan ingå i en gemensam, virtuell testbädd. Hitta gemensam process för innovationsarbetet genom att regionalt testa olika former för ”open lab”. Arbetet blir koordinert med det planlagda Interreg IMTRIS.

Målgrupp: Clusterverksamhetene, FoU-institutioner og de SMEs inom tillverkningsindustrin och tjänstesektorn kopplad till bygg och fastighetssektorn som disse er til for.

Arbetspaketet är neutralt när det gäller etnisk mångfald. Då de flesta kvinnor i byggprocessen finns i tjänstesektorn och detta segment inkluderas i klusterarbetet kommer arbetspaketet att bidra till ett bra genusperspektiv i innovationsarbetet. Arbetspaketet bidrar till ett miljömässigt bra byggande gällande produktval och energibesparing.

Aktuelle samarbeidspartnere

Dalarna: ByggDialog Dalarna (Arbetspaketsansvarig), Högskolan i Dalarna, beställare, förvaltare.
Värmland: Nätverk för hållbart byggande, Träsementer i Torsby, Karlstads Universitet, Paper Province.

Hedmark: Tretorget/Arena tre, Energiråd Innlandet, Klima- og energilaboratoriet på Otta, Høgskolen i Gjøvik, Fagskolen Innlandet mfl

Akershus: Kunnskapsbyen Lillestrøm, Høgskolen i Oslo og Akershus, Bori, Hurdal og Aurskog Høland Kommuner og Omsorgsbygg samt Nasjonalt program for leverandørutvikling (Næringslivets Hovedorganisasjon, NHO, og KS), Asplan Viak, Multiconsult og Bellona.

4.3.2 Arbeidspaket 2: Upphandling för mer bygg i trä

Selv om det finnes mange metoder for å dokumentere et byggs klimaavtrykk (f eks Green Building, BREEAM-NOR, Leed og Miljöbyggnad) og disse vektlegger ulike elementer, så framstår bruk av tre som et vinnende konsept. Det offentlige har en viktig rolle i forhold til en slik utvikling. Dels ved å legge til rette gjennom strategier og planer som vektlegger bruk av bærekraftige løsninger og materialer med et lite klimaavtrykk. Dels også som byggherre gjennom å stille krav til sine egne nybygg og rehabiliteringer som utløser innovasjon.

Effekt mål

Økt marked for treløsninger fra Indre Skandinavia gir bygg med redusert klimaavtrykk i hele bygget sin levetid. (Skal gi mer business for regionens trevirksomheter).

Resultat mål

Støtte kommunene som pådriver for mer trebasert bærekraftig byggeri ved at:

- Flere kommuner får bedre tre-strategier.
- Etablere repeterbare konsepter for kommunale nybygg.

Aktiviteter

Aktivitetene må rettes mot resultatmålets to-delning og for å videreutvikle innovasjonssystemet (organisere dette) slik at:

- Flere kommuner vedtar bindende planer som understøtter bærekraftig byggeri og at kvaliteten på gjeldende planer løftes når disse revideres. Dette kan gjøres ved at kommunene lærer av hverandre gjennom å organisere studiereiser, workshops etc.
- Repeterbare konsepter for omsorgsbygg, skoler, barnehager, rehabilitering av boligblokker mv kan utvikles ved å ta i bruk metodikken fra Innobuild (<http://www.innobuild.eu/>). Her ved at en stimulerer til at konsortier av kommuner utvikler felles konsepter. Forstudier bør gjøres av om dette også kan gjøres på tvers av grensen.

Målgruppe

Målgruppen er kommuner som ønsker å bruke tre i bygg for å realisere sine energi- og klimaplaner mm. Arbeidspakken er nøytral i forhold til Likestilling / etnisk mangfold / miljøarbeid.

Aktuelle samarbeidspartnere

Hedmark: Tretorget v. Tredrivern (Arbetspaketsansvarig), Tredrivern i Oppland, fylkeskommuner og fylkesmenn i Hedmark og Oppland (eierne av Skog og trestrategien)

Akershus: Kunnskapsbyen Lillestrøm, Hurdal og Aurskog Høland kommuner, Omsorgsbygg, Nasjonalt program for leverandørutvikling (Næringslivets Hovedorganisasjon, NHO, og KS), Asplan Viak, Multiconsult, Bellona.

Dalarna: ByggDialog Dalarna, Lågan (www.laganbygg.se), arkitekter og rådgivene ingeniører

Värmland: Nätverk for hållbart byggande, Torsby kommun.

4.3.3 Arbeypaket 3: Offentlige bygg som pådriver

Det er en kontinuerlig (og økende) aktivitet i det offentlige ROT-markedet (Renovering, Ombygging, Tilbygg), samt drifts-markedet. Dette har et stort potensiale i bærekraftige løsninger basert på lokal verdi-skaping og sysselsetting, men har også hindringer som må overvinnnes.

- Det offentlige har flere roller (Eier, bruker, myndighet)
- Små konsulenter kan være for snevre og tradisjonelle
- Innføring av moderne metodikk og total-tenking (EPC, LCC, System)
- Paradigmeskifte for utveksling av energi bruker/leverandør
- Bruk av returvarme i et total-system.
- Energilagring.

Effekt mål

Mer grønn næringsvirksomhet ved at regionale, offentlige bygg utnyttes som pådriver for utvikling ved å dyktiggjøre det offentlige som bestiller.

Resultat mål

Tjenesteutvikling:

- Større marked for konsulenter og leverandører
- Lavere energiforbruk (og kostnader) for kommuner.

Aktiviteter

Kartlegging og status i hvert fylke. Utvikle konsulentmiljøenes evne til å tenke system og kunne kombinere økonomi og teknikk. Stimulere til flere lokale leverandører. Teste ut og forbedre metoder gjennom test og demonstrasjonsprosjekter.. Tydeliggjøre de offentliges ulike roller (byggeier, bruker, eier av energiselskaper). Hvordan utvikle clusterets organisasjon til å gjennomføre tiltak. Følge opp energi- og klimaplaner og revisjon av disse. Identifisere og redusere barrierer på sub-optimalisering (konf. kommunenes mange roller). Utveking av felles metoder gjennom involvering av bedrifter og forskningsinstitutter i felles grenseoverskridende FoU-prosjekter.

Målgruppe

Løfte utførerkompetansen hos konsulenter, leverandører av løsninger, og bestiller-kompetansen hos kommunen som innkjøper. Arbeidspakken er nøytral i forhold til Likestilling / etnisk mangfold / miljøarbeid. Grenseregional merverdi oppnås ved at en har ulikt ståsted og rammevilkår (og politikk) gir læring. Utgjør sammen større kritisk masse. Behov for å utvikle systemtenkning / helhet på begge sider av grensen og det synes å være et potensial i at kompetansen utvikles/flyter bedre på begge sider av grensen. Større sjanse for å få riktig kompetanse når en utnytter tilgangen på begge sider.

Aktuelle samarbeidspartnere

Hedmark: Regionrådet for Sør-Østerdal (Arbeidspaketsansvarig), Energiråd Innlandet, andre kommuner.

Akershus: Kunnskapsbyen Lillestrøm, Hurdal kommune, Aurskog Høland Kommune, Bellona, Omsorgsbygg, Asplan Viak, Multiconsult

Dalarna: ByggDialog Dalarna, Stiftelsen Teknikdalen

Värmland: Nätverket för hållbart byggande i Värmland

4.4 WP 4 Overordnede aktiviteter

ecoINSIDE kommer att innefatta ett övergripande insatsområde om integreras i det dagliga arbetet. Detta insatsområde innefattar kommunikation med en genomgripande kommunikationsstrategi samt dokumentation, rapportering och resultatspridning.

4.4.1 Kommunikation

Med utgångspunkt i klimat- och energifrågorna och insatsområdena Solenergi och Energisystem, Hållbart byggande och Hantering av restresurser krävs en gedigen insamling och förmedling av information om vad som sker inom detta fält i både Skandinavien och i övriga Europa. För att kunna kommunicera med omvärlden vad vi åstadkommer inom ecoINSIDE krävs också en extern kommunikation på både svenska, norska och engelska.

En kommunikatör ska arbeta i nära samarbete med huvudprojektledaren och projektgruppen. Denna person kommer att ansvara för att övergripande kommunikationsstrategier och -aktiviteter för projektet som helhet genomförs, samt att koordinera och tillgodose de olika behov av kommunikationsinsatser som har definierats inom ramen för varje enskilt insatsområde. Kommunikatören står även för dokumentation och rapportering av projektets samlade kommunikationsinsatser.

Denna aktivitet kommer att innefatta design och produktion av kommunikations- och informationsresurser för EcoINSIDE, som exempelvis en användarvänlig webbplats, nyhetsbrev och material som stöder specifika behov i de olika insatsområdena. Leveranser från arbetet med kommunikation är bl.a. kortare filmer, projektbroschyrer, affischer och andra relevanta produkter, men även relationsskapande aktiviteter med fokus på att sprida projektets pågående arbete och resultat. Speciellt fokus kommer även att ligga på att intressera lokala, regionala och nationella medier för projektet i syfte att skapa medvetenhet och delaktighet hos medborgare, politiker och finansörer.

De kommunikationsinsatser som behöver utföras kan indelas i övergripande insatser och specifika insatser för respektive insatsområde Solenergi och Energisystem, Hållbart byggande och Hantering av restresurser.

Övergripande insatser ved kommunikasjon

- Att leda utformning och innehållsskapande av projektets webbplats.
- Att ta fram en plan för projektets arbete med kommunikation i sociala medier.
- Att skapa underlag för press och andra medier kring projektet och enskilda aktiviteter i projektet.
- Att delta på relevanta konferenser och sammankomster inom projektets verksamhetsområde.
- Att ta fram en plan för spridning av projektets resultat.
- Att se till att projektets grafiska profil efterföljs och upprätthålls i projektets alla kommunikationskanaler. Den grafiska profil som tagits fram i tidigare gemensamma Interregprojekt kommer att utgöra grunden även i ecoINSIDE.
- Att planera, genomföra och följa upp konferenser, seminarier och workshops som ecoINSIDE arrangerar eller är medarrangör till.
- Att bistå i utvecklingen av technical visits – besöksprogram för utländska delegationer.
- Dokumentation och rapportering av kommunikationsinsatser.

Specifika insatser ved kommunikasjon

- Att samla in relevant innehåll från respektive insatsområde för publicering i projektets huvudkanaler, bl.a. webbplatsen, sociala medier m.m.
- Att utbilda projektmedarbetare i rutiner och strategier kring kommunikation i sociala medier.
- Att samla in "success stories" från de olika arbetsområdena och förmedla dem via projektets huvudkanaler, samt göra dem tillgängliga för press och allmänhet.
- Att bistå i planering, genomförande och uppföljning av konferenser, seminarier och workshops inom olika insatsområden vid behov.

Strategi för sociala medier

Här följer en genomgång av hur medarbetare i ecoINSIDE ska förhålla sig till kommunikation i olika sociala medier. Målgrupp, tonalitet och språkstil kan skilja sig väsentligt mellan olika kanaler, och en grundläggande insikt om hur man bör kommunicera i respektive sammanhang kan göra stor skillnad för hur projektet uppfattas utifrån.

- **Webbplatsen**
Vår egen webb är oftast huvudkällan till det innehåll vi vill sprida i olika sociala medier. Här ligger fokus på att kommunicera projektets syfte, mål och konkreta erbjudande. Här presenterar vi också drivkrafterna bakom projektet, vår egen story, och presenterar projektets success stories.

- *Facebook*
På Facebook vill vi publicera inspirerande och relevant material inom vårt arbetsområde. Fokus på trender, ny forskning och annat som ger en bredare publik en god uppfattning om vad vi gör och vill bidra till. Också viktigt att lägga upp "live-händelser" som bilder och korta iPhone-filmer direkt från ett seminarium, konferens eller studiebesök. Korta inlägg med vänskaplig, humoristisk ton ger bäst respons. Observera att vi inte alltid måste länka till något som redan finns på vår webb här. Vi kan exempelvis komplettera med en längre rapport från ett seminarium på vår egen webb senare även om vi lägger upp en live-bild på FB.
- *LinkedIn*
På LinkedIn ligger fokus på det professionella nätverket och karriärmöjligheter, men det har också utvecklats från att mest vara en plats för ens digitala CV till att bli mer likt Facebook. Skillnaden är att ens kontakter är kollegor snarare än vänner. Vi ska lägga upp statusuppdateringar och videoklipp här också, men vi bör tänka på att innehållet här ska presenteras lite mer branschfokuserat och med en mer seriös ton.
- *Youtube*
På Youtube kommer vi att skapa en egen "kanal" där vi samlar alla intressanta klipp som vi producerar i projektet. Numera är Youtube kopplat till Google, vilket innebär att det är viktigt att skriva en sammanfattning och lägga till nyckelord för varje videoklipp. Detta gör att det blir enklare att hitta just våra klipp vid en allmän sökning på Google.
- *Twitter*
Inget slår Twitter när det handlar om att skapa direktkontakt med politiker och andra typer av makthavare. Det är också ett mycket bra sätt att hålla sig ajour om vad som är på gång i branschen. I inledningen av projektet kommer ett Twitterkonto att skapas för ecoINSIDE. Genom Twitter kommer vi följa inflytelserika personer i vår sektor, men även påminna/påverka dem kring olika saker samt sprida info om vad vi gör.

4.4.2 Rapportering, projektadministration og øvrige nettverksaktiviteter

För att säkerställa kvaliteten på läges- och slutrapportering till Interreg Sve-Nor och till de regionala finansiärerna kommer en gemensam handlingsplan för rapportering att tas fram i projektets inledningsfas. Projektparternas erfarenheter från tidigare Interregprojekt har visat att en dokumenterad tydlig struktur och arbetsfördelning bidrar till en välfungerande rapportering.

Avtal kommer att tecknas mellan projektägare och projektpartners.

System för ekonomisk uppföljning finns utarbetade hos såväl norsk som svensk projektägare och vana finns för att sköta och administrera Interreg och andra EU-projekt.

Läges- och slutrapporter kommer att skrivas av projektgruppen i enlighet med uppsatta riktlinjer från Interreg Sverige-Norge samt regionala medfinansiärer.

Øvrige aktiviteter:

Prosjektet vil jobbe med internasjonal nettverksbygging med andre partnerskap og klynger for å bygge allianser og lære av de beste.

Profilering av partnerskapet og prosjektet vil være viktig også i denne perioden som i de tidligere prosjektene. Særlig er Bryssel en viktig arena for dette og vi vil delta på aktiviteter som Sustainable Energy Week i juni og Open Days i oktober, foruten å prøve å legge et møte utenom disse aktivitetene.

Prosjektet vil gjennomføre en avslutningskonferanse i siste kvartal av prosjektet for løfte fram aktiviteter og høydepunkt for samarbeidspartnere, politikere og andre.

4.5 Tids- og aktivitetsplan

Solenergi og energisystem	2015		2016				2017				2018	
Aktivitet	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
1.1.Oppstart												
1.2 Morgondagens produkter og tjenester												
Nye innovasjoner												
Bygningsintegreert solenergi												
Energismarte nett												
1.3 Kompetens utvekkling												
Studenter og FoU institusjoner												
Håndverkere												
Beslutningstakere												
1.4 Solenergi og energisystem i landbruket												
Solvarme og flis												
Solstrøm og energisystem												
1.5 Sluttanalyser og rapportering												
2. Hantering av restressurser	2015		2016				2017				2018	
Aktivitet	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
2.1 Oppstart												
2.2 Etablere samarbeite for informasjon												
Seminarium for kunnskapsutbyte												
Initiere samarbeite med aktører og foretag												
Etablere center for visning av helhetsløsninger avfall og energi												
2.3 Verktøy for hållbar slam og matavfallshandtering												
Etablere kontakt med aktører og intressenter, kunnskapsutbyte												
Utformning og implementering av arbeidsprosess, LCA, utførande												
Paketera og slutføre forslag till hållbar avfallshandtering												
2.4 Næringslivsutvekkling for biprodukter												
Samarbeite og kunnskapsutbyte aktører og intressenter												
Kartlegge, initiere og bearbeite affærsidéer till nye løsninger												
Seminarium for presentation av resultat												
2.5 Sluttanalys og rapportering												
3. Bærekraftig bygg	2015		2016				2017				2018	
Aktivitet	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
3.1 Oppstart												
3.2 Grænseoverskridande innovationsplattform												
Kartlegging og gjensidig oppdatering av status i hvert fylke												
Utvekkling av felles metoder												
Teste ut og forbedre metoder												
Evaluer, formalisere samarbeidet og legge videre planer												
3.3 Strategier for mer bygg i træ												
Seminarium for kunnskapsutbyte og metodeutvekkling												
Test i praksis og utvekkling av pilotstrategier og bygg												
Evaluer og gi råd for videre arbeid												
3.4 Offentlige bygg som pådriver for tjenesteutvekkling												
Kartlegging og gjensidig oppdatering av status i hvert fylke												
Utvekkling av felles metoder												

Teste ut og forbedre metoder													
Evaluere, formalisere samarbeidet og legge videre planer													
3.5 Sluttanalyse og rapportering													
4. Felleskostnader og adm	2015		2016				2017					2018	
Aktivitet	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	
Informasjon og kommunikasjon													
Internasjonal nettverksbygging													
Framtidsscenario/"forsight" prosess/omverdiansanalyse													
Profilering mv av ecoINSIDE i Bryssel													
Reserve til aktiviteter i arbeidspakkene													
Ekstern evaluering													
Avslutningskonferanse													

4.6 Uppfølging/utvärdering

Prosjektet kommer att följas upp internt i projekt- och styrgrupp för att säkerställa att projektarbetet sker i linje med syfte och uppsatta mål. I slutet av projektet kommer en utvärdering att ske enligt uppsatta riktlinjer från Interreg Sverige-Norge.

För att se till att arbetet med jämställdhet, inkludering, ålder och tillgänglighet blir en naturlig del i projektarbetet kommer vi regelbundet att självutvärdera och analysera våra aktiviteter. Resultaten från dessa kommer att i möjligaste mån leda till förbättringar i det fortsatta arbetet.

En utvärdering av extern oberoende part ska göras i avslutningskedet av projektperioden där projektet utvärderas i sin helhet.

5. Effekter av projektet och fortsatt verksamhet

5.1 Resultater

Utöver angivna mål och indikatorer är vår ambition att ecoINSIDE kommer att bidra till att nya verksamheter har initierats och lever vidare efter projektets avslut. Projektet förväntas också leda till ett gränsöverskridande samarbete med fokus på FoU-miljöer. Förhoppningen är även att projektet blivit en viktig aktör för regionens miljöteknikföretag och har etablerat ett väl fungerande gränsöverskridande innovationsnätverk med andra organisationer som är verksamma inom området.

5.2 Förväntad verksamhet efter projektperioden

Samtliga projektpartners i ecoINSIDE avser efter projektperioden att fortsätta förädla och vidareutveckla program, projekt och koncept som utvecklats under projektperioden och som aktivt bidrar till att de fyra länen/fylkena är en långsiktigt bärkraftig region där tillväxt och utveckling omvandlas från ord till handling.

Det breda partnerskapet inom ecoINSIDE och det stora antalet aktörer som deltar borgar för att verksamheten som bygger på projektets resultat kan fortsätta efter projektperioden.

Fortsatt verksamhet inom respektive insatsområde presenteras nedan:

5.2.1 Solenergi och energisystem

Målsättningen med flera av aktiviteterna inom solenergi är att de leder till en naturlig fortsättning efter projekttiden. Arbetet med att öka beställarkompetens förväntas leda till goda exempel av installerade anläggningar inom regionen. Men framförallt ska det leda till en välfungerande beställningskedja där det är naturligt för beställarna att ta med solenergi, där lokala konsulter kan göra bra upphandlingsunderlag samt regionala företag kan lägga bra anbud. Ökat samarbete mellan högskolor och universitet och aktörer i regionen förväntas leda till att flera studenter gör examensjobb och projektarbeten för företag och andra aktörer inom regionen både under och efter projektet. En del av de innovationer som utvecklas under projektet förväntas bli kommersiella med flera arbetstillfällen som följd och med en verksamhet som expanderar även efter projekttiden.

5.2.2 Hantering av restresurser

För området technical visits er hensikten og bygge opp et system som vil fortsette efter projekttiden. Det finns affärsmöjligheter gällande planering och mottagande av besöket, gästnätter, turistaktiviteter och inte minst försäljning av tekniska produkter och kompetens.

Insatsområdet som handlar om hållbar slam- och matavfallshantering är ett exempel på en insats som kommer att kunna innebära stor påverkan även efter projektets avslut. Huvudsyftet med delprojektet är att hitta en hållbar lösning för hantering av slam- och matavfall och skapa förutsättningar för detta genom att samarbeta över gränserna. Resultatet av projektet ska ge vägledning till kommuner och andra intressenter i hur de bäst utnyttjar samarbete mellan kommun och företag samt över gränsen när de skapar beslutsunderlag som ska utgöra grunden för en hållbar

slam- og matavfallshandtering. Etter projektperioden handteras projektresultatet av kommunerna og beslutunderlaget analyseras. Beslut fattas for val av ny losning.

Forslag og affarsideer som oppkommit under projektperioden handteras i ett fortsatt samarbeite mellom kund og leverantor. Syftet ar ogsaa att dra nytta av Sveriges og Norges olikheter og forutsaetninger for att skapa en optimal losning. Det ar vid ett samarbeite over grenserna som mervardet naas. Forhoppningen ar att de losningar som presenteras som ett resultat av ecoINSIDE ska implementeras av kommunerna og inspirera till fortsatt arbete med haallbar slam- og matavfallshandtering.

Under arbeidspakken "Naeringsutvekkling for biprodukter" er malet a bygge opp ny aktivitet hos avfallsselskeper i regionen, hvor de bruker det som i dag er problemer til a skape ny aktivitet. Eksempler som har blitt konkret diskutert med avfallsselskeperne i regionen er listet opp under aktiviteter i avsnitt 4.2.3. Etter ecoINSIDE prosjektet er avsluttet er malet av avfallsselskeperne skal drive disse mulighetene eller andre muligheter som kommer fram videre.

5.2.3 Haallbart byggande

Arbeidet med a ta byggsektoren inn i lavutslippssamfunnet gjennom innovative, klimasmarte losninger vil maatte fortsette etter ecoINSIDE. Basert pa et mer formalisert og institusjonalisert cross-cluster samarbeidet og den felles innovasjonsplattform for Indre Skandinavia som blir bygd i dette prosjektet, vil de involverte klyngene og andre aktorer kunne fortsette som pa drivere for innovasjon innen baerekraftig byggeri. Blant annet ved a basere sin kommunikasjon pa inngaende kjennskap om best practice i begge land. Det grenseregionale samarbeidet som etableres gjennom ecoINSIDE vil kunne gi arbeidet som pa driver storre kraft, effektivisere innovasjonsarbeidet ved a spille pa komplementaere ressurser i begge land og bidra til a lofte bransjens og regionens omdomme.

Rullering av kommunale planer skjer med ulike tidsintervaller. ecoINSIDE vil derfor maatte arbeide med noen utvalgte eksempelkommuner. Arbeidet med a spre metoder og kunnskap videre, ma derfor skje ogsaa etter prosjektets slutt. Dette blir oppgaven til de involverte aktorene og vi tror at clusterne/clusterinitiativene vil vaere sentrale framover. Vi tror at bruken av gode eksempler i begge land vil kunne lette arbeidet med a bidra til at kommunene blir bedre til a utnytte at tre har et unikt CO2 avtrykk og at det er et fornybart byggemateriale.

Tilsvarende mener vi ogsaa vil vaere tilfelle med a fa offentlige byggeiere til a bli en enda mer kraftfull pa driver for flere og bedre tjenester. ecoINSIDE vil her kunne bidra til a viderefore erfaringer og losninger fra blant annet Nasjonalt program for leverandorutvikling, men prosjektet ma innenfor dette omradet samtidig legge planer for hvordan arbeidet skal kunne videreføres.

5.3 Effekter

Den inriktning som de regionala strategidokumentene anger, viser ett antal onskvarda scenarion att oppna. Dessa kombinert med en omverldsanalys samt det nulage vi identifisert i indre skandinavia har utformet prosjektet og samtlige aktiviteter for att pa basta satt bidra till att oppna malen.

Den maalbild som saerskilt legat till grund for projektets utformning og darmed aven kommer att vara projektets sterkaste drivkraft ar att Indre Skandinavia skal bli en ledende klynge innen mijaedrevet

utvikling innen 2020. Hovedmålet er å styrke grenseregionens konkurransenkraft vedå initiere klimadrevet utvikling, reudsere barriereeffekter og utvikle grenseregionens territorielle kapital.

Effekter på sikt inom de ulike insatsområdene är:

5.3.1 Solenergi och energisystem

Inom Solenergi & Energisystem är en effekt på sikt att det gränsöverskridande samarbeidet leder till att kvaliteten på utbildningarna förbättras. Ökat utbildnings- och FoU samarbeide ska leda till att internationella studeinter bidrar till regionala företags tillväxt och att själva utbildningen stärks genom förbättrade kontakter till företag och gästföreläsare från regionen. De aktiviteter som görs är avsedda att skapa bättre förutsättningar för ökat nyttjande av solenergi inom regionen samt aktörer inom regionen som kan leverera tjenester och produkter för att möta behovet. Detta stödjer den långsiktiga energiomstillingen och skapar nya arbeidstillfällen. Förhoppningen är också att EcoINSIDE-projektet ska skapa bestående gode effekter för de företag och andra aktörer som är aktive inom områdene Solenergi & Energisystem, Hållbart byggande og Hantering av restresurser.

5.3.2 Hantering av restresurser

En förväntad effekt är att andelen så kallade Technical Visits har ökat i regionen, vilket medført affärsmuligheter for de som involverats i besöken og på sikt även for företag som bidragit till den nye løsningen. Satsningen på å etablere en strukturert og koordinert besøkshandtering er en komponent som fokuserer på å bedre utnyttje det forhållendevis store antallet internasjonelle besøkende i Sverige som er interesserte av svenske løsninger og svenskt kunnande.

En effekt på sikt er å projektet bidragit till å løse problematiken kring avfall- og slamhandtering hos flere kommuner i regionen. For kommunerna Engerdal, Trysil, Malung-Sälen og Älvdalen vil brukes som et "case" og gjennom dette skapat ett gränsöverskridande samarbeide inom ett nytt område. Etter en 3-årig projektperiode ska man ha ett bra underlag for en investering i en langsigtegt hållbar løsning. I underlaget ingår pålitlig statistikk om mengder slam og organisk avfall metode for insamling, underlag for beslut om teknisk inriktning på återvinning av rötrest, lokalisering og utformning av teknisk anleggning for biogas, handtering av rötrest samt en kostnadsberegning. Dette leder i sin tur till en renere miljø og kan skape nye arbeidstillfällen.

For arbeidspakken "Næringsutveikling for biprodukter" vil det lages møteplasser hvor næring og forskere fra Norge og Sverige kan møtes, for å utvikle ideer og løsninger for hvordan de kan bruke biproduktene til å skape ny næring.

5.3.3 Hållbart byggande

På begge sider av landegrensen har en sterke byggmiljø som ønsker å utvikle seg videre. For disse aktørene er det å gjøre dette gjennom grenseoverskridende samarbeide i ecoINSIDE ett strategisk valg. For å oppnå tilsvarende kritisk masse er alternativet tilsvarende strategisk samarbeide med andre

cluster (f eks mellom Dalarna og Växjö). En ønsket langsiktig effekt av ecoINSIDE er derfor etableringen av et grenseoverskridende cluster innen hållbart byggande som er minst like viktig og anerkjent som miljøene i Umeå, Växjö eller tilsvarende miljø i Sør-Tyskland/Østerrike. Bærekraftig bygg vil dermed bli en av bærebjelkene i ambisjonen om at Indre Skandinavia skal bli en ledende klynge innen miljødrevet utvikling innen 2020.

Formalisert og institusjonalisert cross-cluster samarbeid og en felles innovasjonsplattform for Indre Skandinavia for hållbart byggande, vil på sikt kunne bidra til å løfte FoU-innsatsen i regionen og at flere bedrifter er med i innovasjonsarbeidet. Et løft i FoU-innsatsen, kompetansenivået og bedriftsdeltakelsen vil være viktig for hele Indre Skandinavia. Oppnår en gjennom prosjektet de suksesshistorier som en ønsker seg i demonstrasjonsprosjektene, vil arbeidet med fortsatt stimulering av FoU-innsats kunne gå lettere og bli mer effektivt. Bruken av Living Lab vil også kunne bidra til større forståelse av hvilken rolle FoU kan og bør ha i ulike utviklingsstadier i ulike verdikjeder. Her vil en kunne trekke veksler på at flere bransjer jobber etter noen av de samme prinsipper. Noe som vil kunne gi viktig kunnskap for framtidige satsinger.

Byggbransjen er i dag i stor grad mannsdominert. Arbeidspakkens fokus på mangfold og likestilling er derfor viktig for at bransjen på sikt skal skaffe seg et omdømme som gjør at en framstår som en vinner i konkurransen med andre bransjer om kompetanse, talenter og kapital. ecoINSIDE ønsker her å kunne bli et startpunkt for mer varige kulturelle endringer i bransjen. Arbeidet innenfor hållbart byggande vil også støtte at regionen utvikler en sterkere kultur for entreprenørskap.

6. Ekonomi/budget

Kostnadsspesifikasjon Norge:

Spesifikasjon av norsk kostnadsbudsjett					
Totale kostnader fordelt pr prosjekt år	År 2015	År 2016	År 2017	År 2018	Totalt
Eget personell, inkl 15% overhead	826 275	1 652 550	1 652 550	826 275	4 957 650
Eksterne tjenester	666 225	1 332 450	1 332 450	666 225	3 997 350
Kontot og administrasjon	-	-	-	-	-
Investeringer	4 167	8 333	8 333	4 167	25 000
Reiseutgifter	211 667	423 333	423 333	211 667	1 270 000
Privat og offentlig direkte finansiering	1 021 583	2 043 167	2 043 167	1 021 583	6 129 500
Totalt kostnader	2 729 917	5 459 833	5 459 833	2 729 917	16 379 500

Finansiering Norge:

Finansieringskilde	År 2015	År 2016	År 2017	År 2018	Totalt	Euro
kontant medfinansiering offentlig og privat						8,00
Hedmark fylkeskommune	350 000	700 000	700 000	350 000	2 100 000	262 500
Akershus fylkeskommune	250 000	500 000	500 000	250 000	1 500 000	187 500
Hedmark øvrige offentlige	101 667	203 333	203 333	101 667	610 000	76 250
Akershus øvrige offentlige	176 667	353 333	353 333	176 667	1 060 000	132 500
	-	-	-	-	-	-
						-
Sum kontant finansiering	878 333	1 756 667	1 756 667	878 333	5 270 000	658 750
Offentlig og privat direktefinansiering						
Hedmark offentlig	315 000	630 000	630 000	315 000	1 890 000	236 250
Akershus offentlig	579 917	1 159 833	1 159 833	579 917	3 479 500	434 938
Akershus privat	126 667	253 333	253 333	126 667	760 000	95 000
						-
	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-
Sum direkt medfinansiering	1 021 583	2 043 167	2 043 167	1 021 583	6 129 500	766 188
Sum medfinansiering	1 899 917	3 799 833	3 799 833	1 899 917	11 399 500	1 424 938
Statlige IR midler	830 000	1 660 000	1 660 000	830 000	4 980 000	622 500
Total finansiering	2 729 917	5 459 833	5 459 833	2 729 917	16 379 500	2 047 438
Statlige IR-midler % vis andel av totale kostnader					30,40 %	

Kostnadsspesifikation Sverige:

Kostnadsspecifikation

	Dalarna	Värmland	Interreg
	Totalt	Totalt	Totalt
Personal	5 119 000 kr	3 568 000 kr	8 687 000 kr
Kontor och administration	- kr	- kr	- kr
Extern sakkunskap och externa tjänster	1 607 708 kr	5 619 922 kr	7 227 630 kr
Resor och logi	397 000 kr	900 000 kr	1 297 000 kr
Utrustning	130 000 kr	750 000 kr	880 000 kr
Schablonkostnader	767 850 kr	535 200 kr	1 303 050 kr
Summa, faktiska kostnader	8 021 558 kr	11 373 122 kr	19 394 680 kr
Offentligt bidrag i annat än pengar	500 000 kr	200 000 kr	700 000 kr
Privat bidrag i annat än pengar	500 000 kr	1 834 680 kr	2 334 680 kr
Summa, bidrag i annat än pengar	1 000 000 kr	2 034 680 kr	3 034 680 kr
Totalt	9 021 558 kr	13 407 802 kr	22 429 360 kr

Finansiering Sverige:

Finansiengsspecifikation

Intäkter	Totalt
Region Värmland	2 100 000 kr
Region Dalarna	2 700 000 kr
Arvika kommun	3 000 000 kr
Torsby kommun	80 000 kr
Malung-Sälen kommun	150 000 kr
Älvdalen kommun	150 000 kr
Offentligt bidrag i annat än pengar:	
Karlstads universitet	200 000 kr
Högskolan Dalarna	500 000 kr
Privat bidrag i annat än pengar:	
Ferroamp AB	146 880 kr
Optistring AB	412 800 kr
Fortum AB	240 000 kr
SweModule AB	300 000 kr
Perfekta AB	375 000 kr
SoletAer AB	360 000 kr
Byggdialog AB	500 000 kr
Interreg	11 214 680 kr
Totalt	22 429 360 kr